

İklimin Temel Elemanı: SICAKLIK

İklim Elemanları Hangileridir?

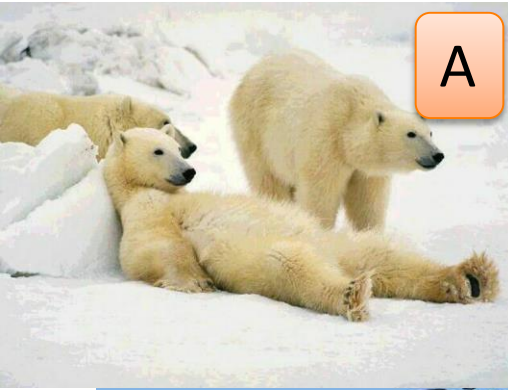
Sıcaklık

**Basınç,
Rüzgar**

**Nemlilik,
Yağış**

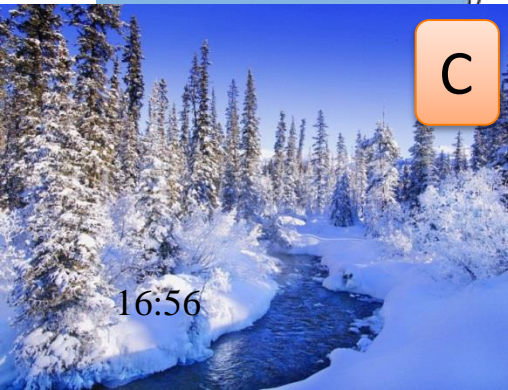
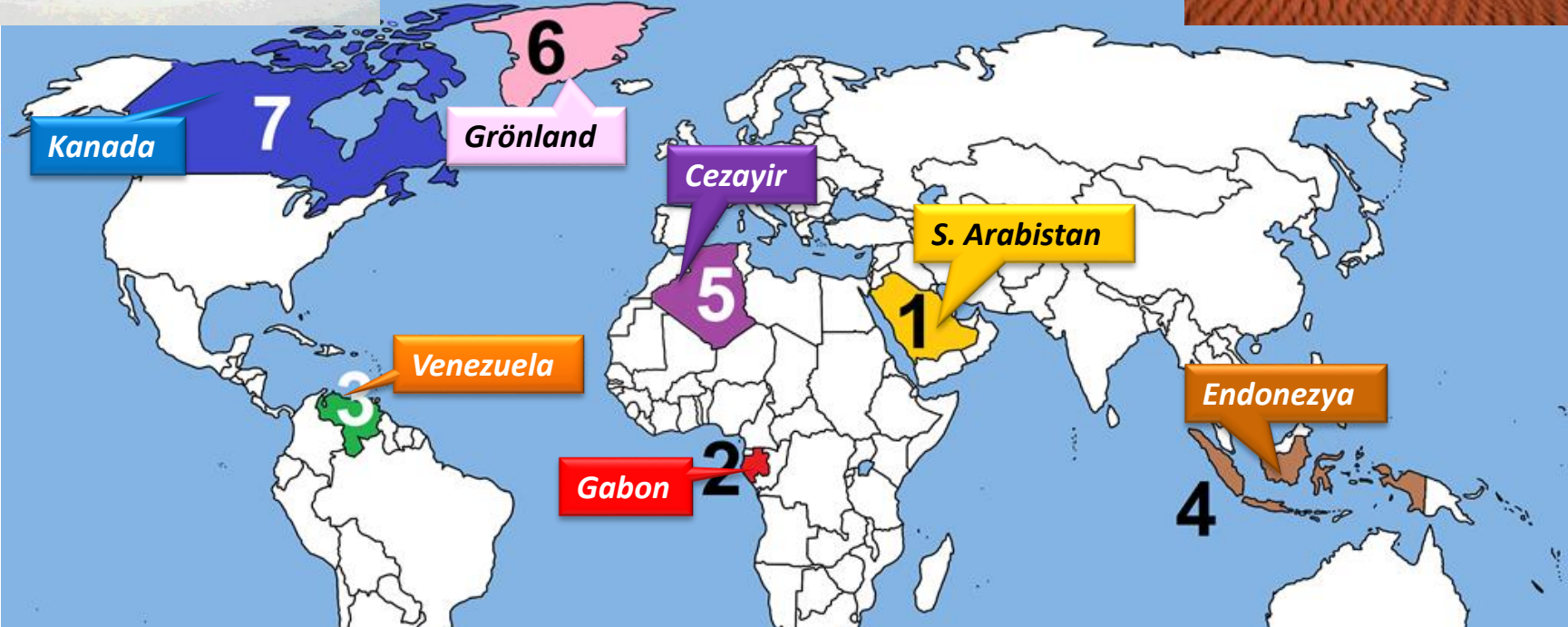

A

**Fotoğrafların hangi
ülkelere ait
olabileceklerini söyleyiniz**

B

C

16:56

D

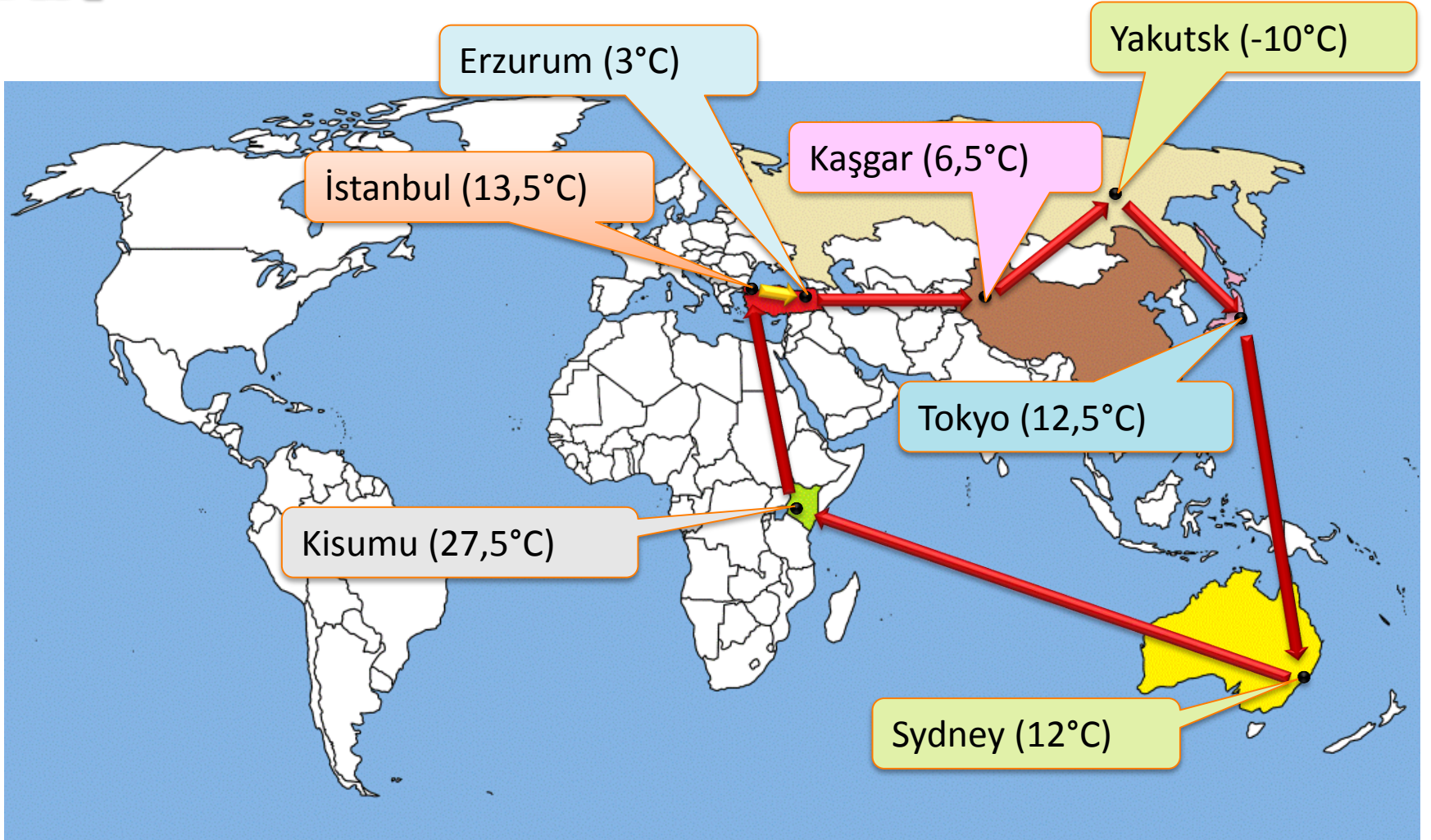

E

ETKİNLİK

Isı ve Sıcaklık

Bütün cisimlerde bulunan potansiyel enerjidir

ISI

Birimi Kaloridir

Duyu organlarıyla doğrudan hissedilmez

Isının dışa yansımalarıyla ortaya çıkan kinetik enerjidir

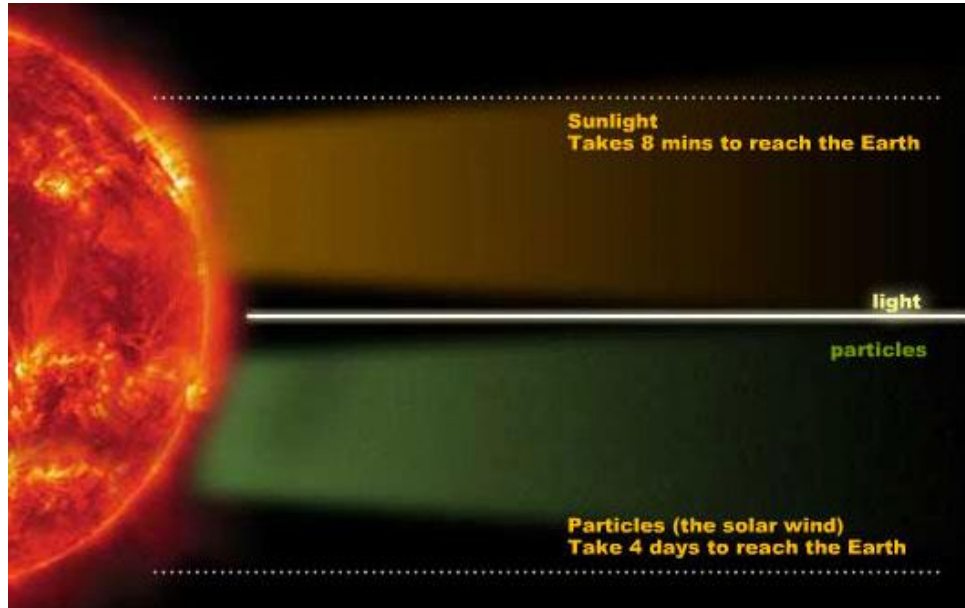
SICAKLIK

Birimi derecedir

Termometre ile ölçülür

Güneş Sabitesi (Solar Konstant)

Atmosferin üst sınırına gelen enerji miktarına güneş sabitesi denir. (1 cm²'ye 1 dakikada 2 kalori)

Yeryüzü

Güneş'ten gelen ışıklardan çok atmosfer tarafından tutulan ışıklarla ısınır.

Yeryüzüne Gelen Güneş Enerjisinin Dağılımı

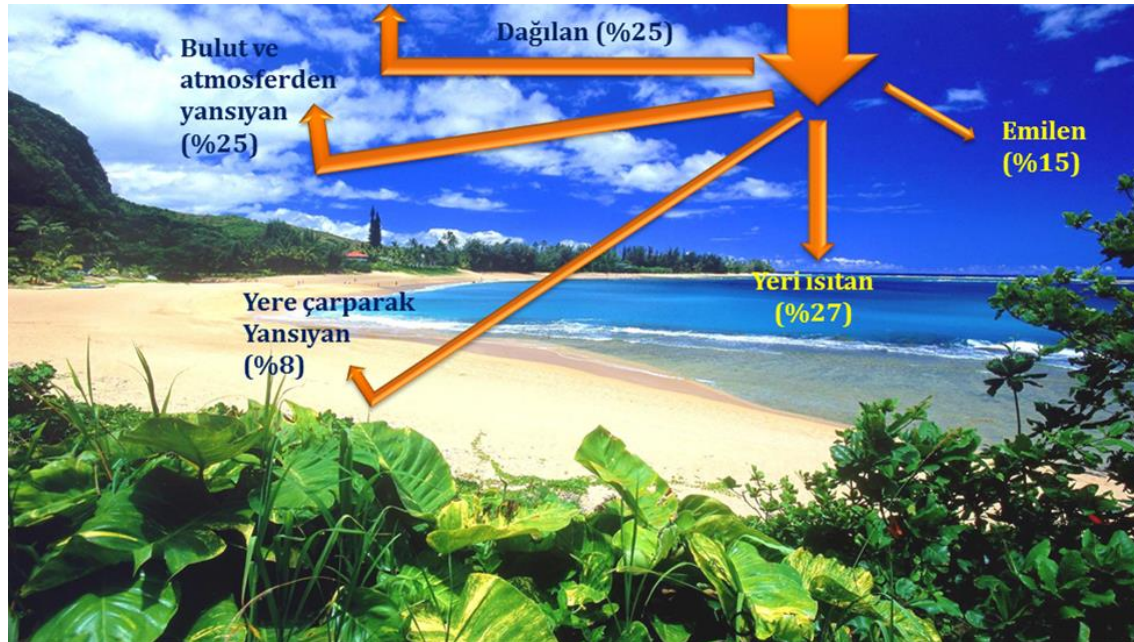

Albedo (%33)

Güneşten gelen ışınların yeryüzünden ve atmosferden yansıyan oranıdır.

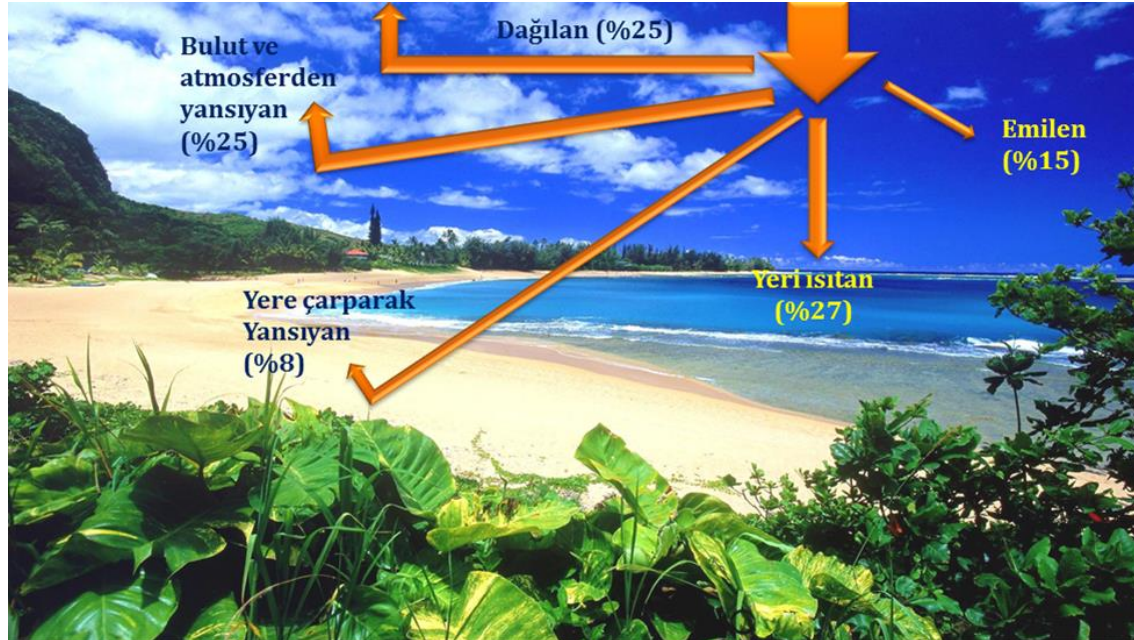
Aydınlanma ve ısınmaya hiçbir etkisi olmaz.

Difüzyon(Dağılma) (%25)

Güneş ışınlarının dağılarak yayılmasıdır.

Gölge yerlerin aydınlanması ve gökyüzünün mavi görünmesini sağlar.

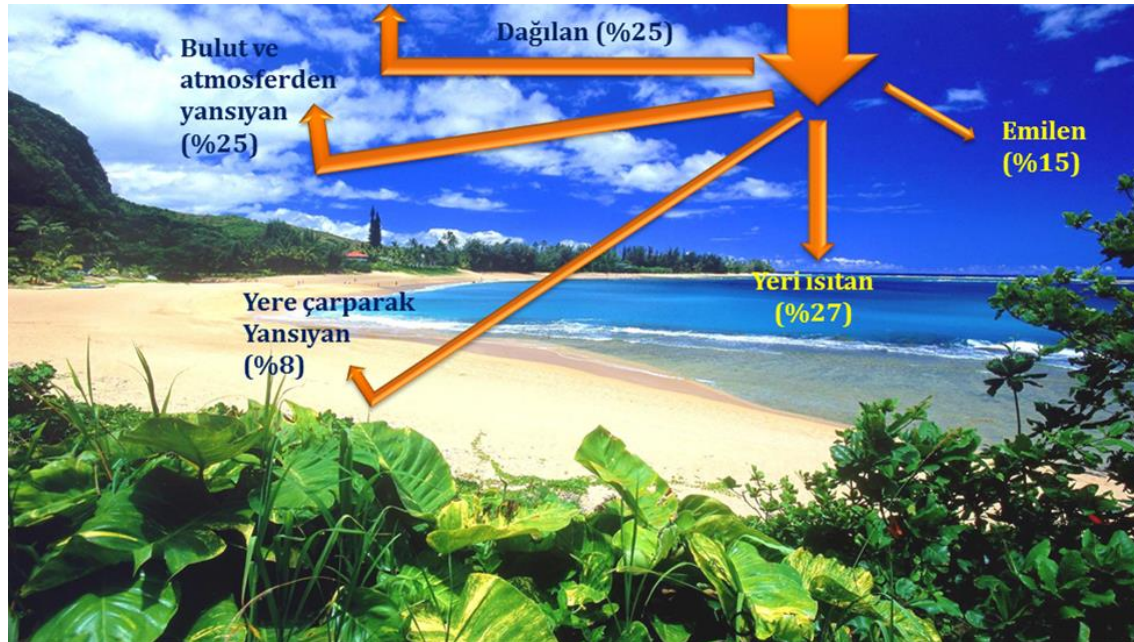

Absorbe(Emilme) (%15)

Güneşten gelen enerjinin emilmesidir.

Atmosferin ısınmasını sağlar

*Sıcaklığın Dağılışını
Etkileyen Faktörler
(Sıcaklık Etmenleri)*

Sıcaklığın Dağılışını Etkileyen Faktörler

Güneş Işınlarının Geliş Açısı

- Dünyanın şekli
- Eksen eğikliği ve yıllık hareket(mevsimler)
- Günlük hareket
- Bakı ve eğim

Güneşlenme Süresi

Yükselti

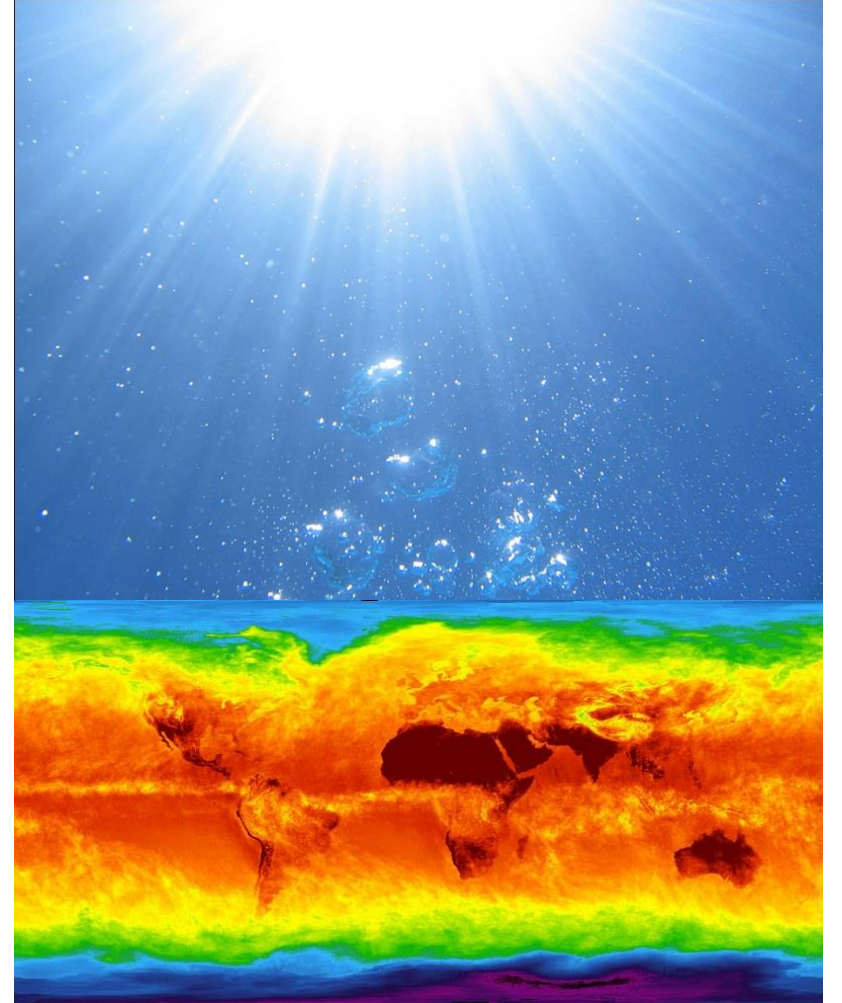
Kara ve denizlerin dağılışı

Nem

Okyanus Akıntıları

Rüzgarlar

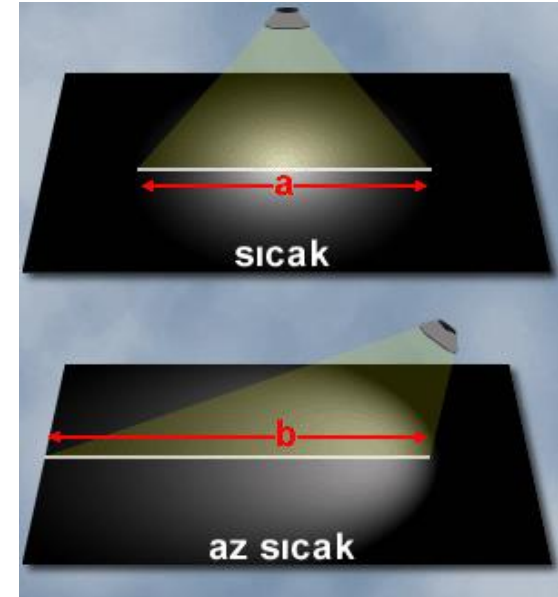
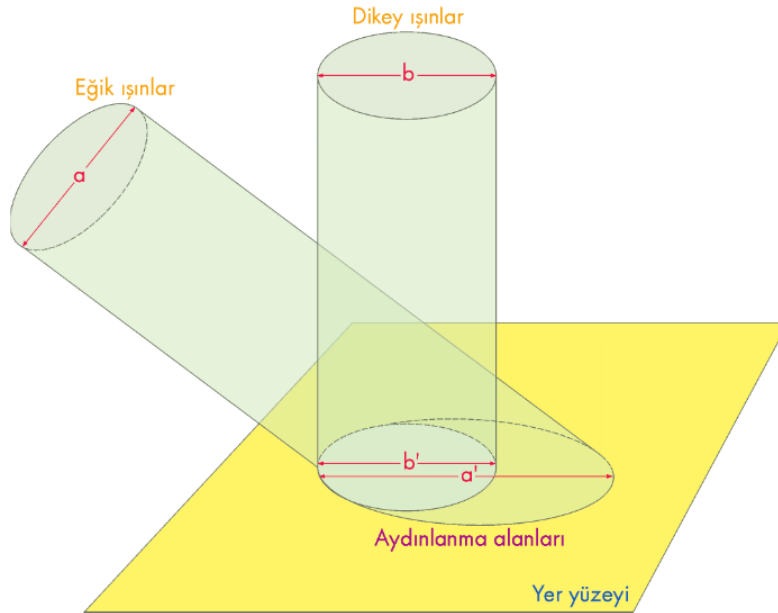
Bitki Örtüsü

1. Güneş Işınlarnnın Geliş Açısı

Güneş ışınları bir yere ne kadar dik düşerse, birim alana düşen enerji fazla olacağından orası o kadar fazla ısınır.

Düşme açısı küçüldükçe ısınma azalır.

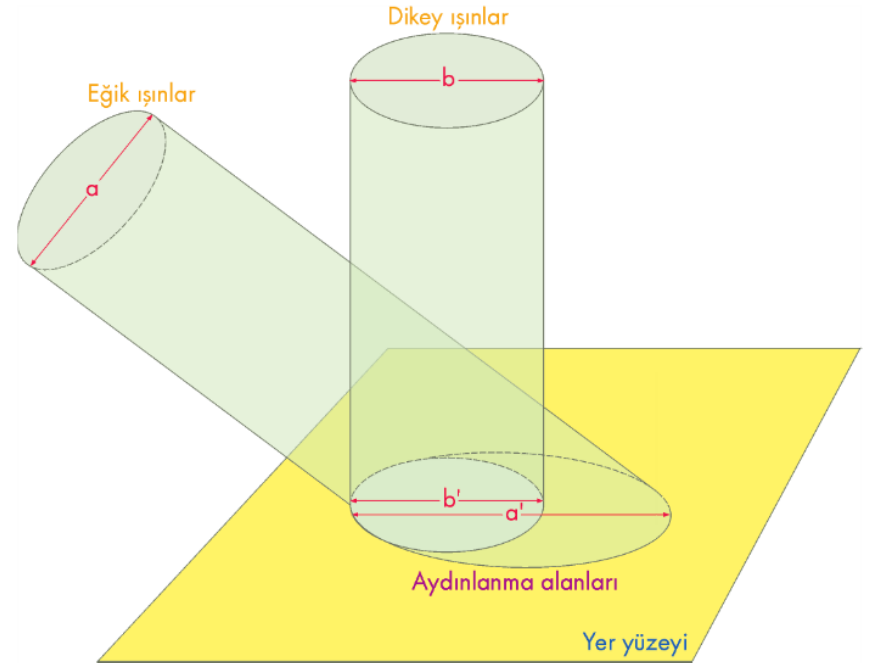

1. Güneş Işınlarnının Geliş Açısı

Düşme açısını belirleyen etkenler şunlardır

- **Dünyanın şekli**
- **Eksen eğikliği ve yıllık hareket (mevsimler)**
- **Günlük hareket**
- **Bakı ve eğim**
- **Atmosfer kalınlığı (yoğunluğu)**

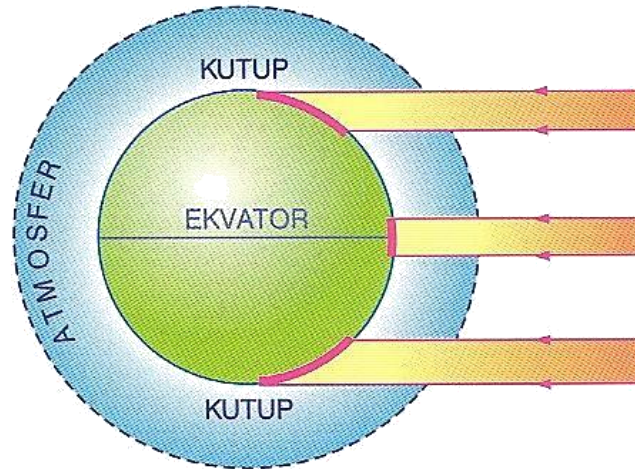

1. Güneş Işınlarnının Geliş Açısı

a. Dünya'nın Şekli

Dünya'nın şekline bağlı olarak, Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe güneş ışınlarının yere düşme açıları küçülür.

Bunun sonucunda da Ekvator'dan kutuplara gidildikçe sıcaklık azalır.

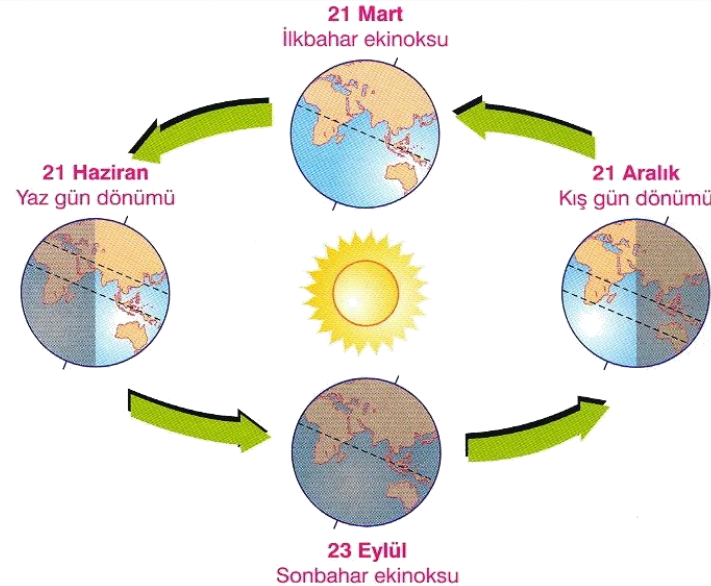

1. Güneş Işınlarnının Geliş Açısı

b. Mevsimler

Dünya'nın eksen eğikliği ve yıllık hareketine bağılı olarak güneş ışınlarının düşme açısı yıl boyunca değişir.

Kuzey Yarım Küre, yaz mevsiminde güneş ışınlarını daha dik, kışın daha eğik alır.

1. Güneş Işınlarnının Geliş Açısı

c. Günlük Hareket

Günlük hareketine bağlı olarak, güneş ışınlarının bir noktaya geliş açısı gün boyunca değişme gösterir.

Sabah, akşam, öğle vakitleri arasında sıcaklık farkları oluşur.

1. Güneş Işınlarnının Geliş Açısı

d. Bakı ve Eğim

Bakı: Bir yerin yada yamacın Güneş'e göre konumuna bakı denir.

Güneş ışınlarının düşme açısı, bakıya ve yer şekillerinin eğimine göre değişir.

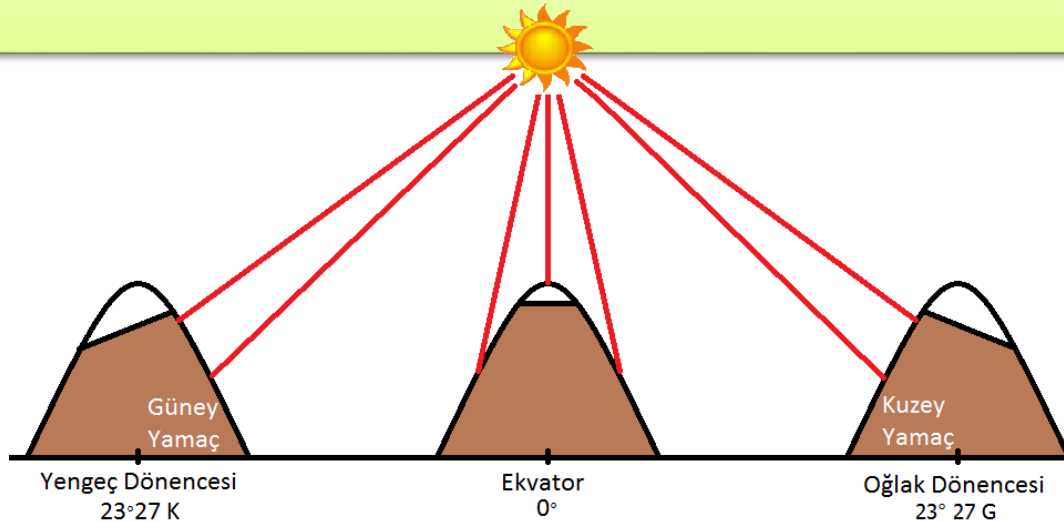

1. Güneş Işınlarnının Geliş Açısı

d. Bakı ve Eğim

KYK' de dağların güney, GYK' de dağların kuzey yamaçları güneş ışınlarını daha dik alır ve fazla ısınır. Buna bakı etkisi denir .

Dönenceler arası bakı etkisi, güneş ışınlarının dik düştüğü enleme göre değişir

1. Güneş Işıklarının Geliş Açısı

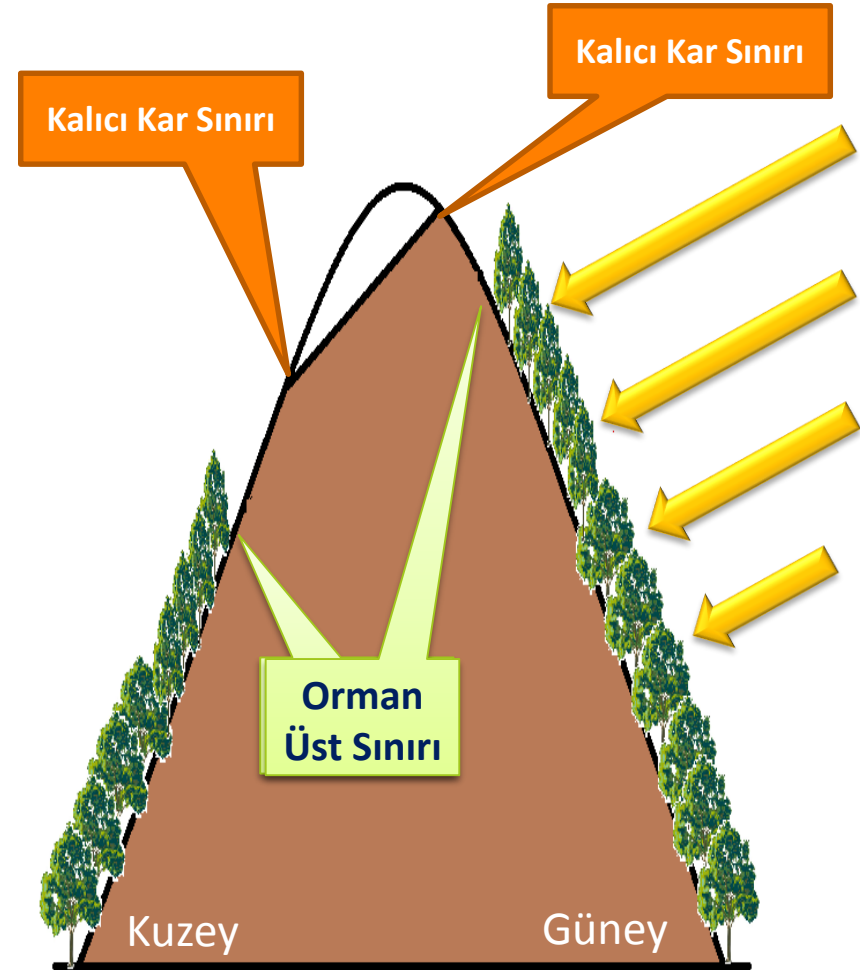
*Bakı etkisinde kalan bir yamaçtaki;

Güneş ışınlarını daha dik açı ile alır

Güneşlenme süresi fazladır.

Sıcaklık daha fazladır.

Aynı tür bitkilerin olgunlaşma süresi daha kısadır.

1. Güneş Işıklarının Geliş Açısı

*Bakı etkisinde kalan bir yamaçtaki;

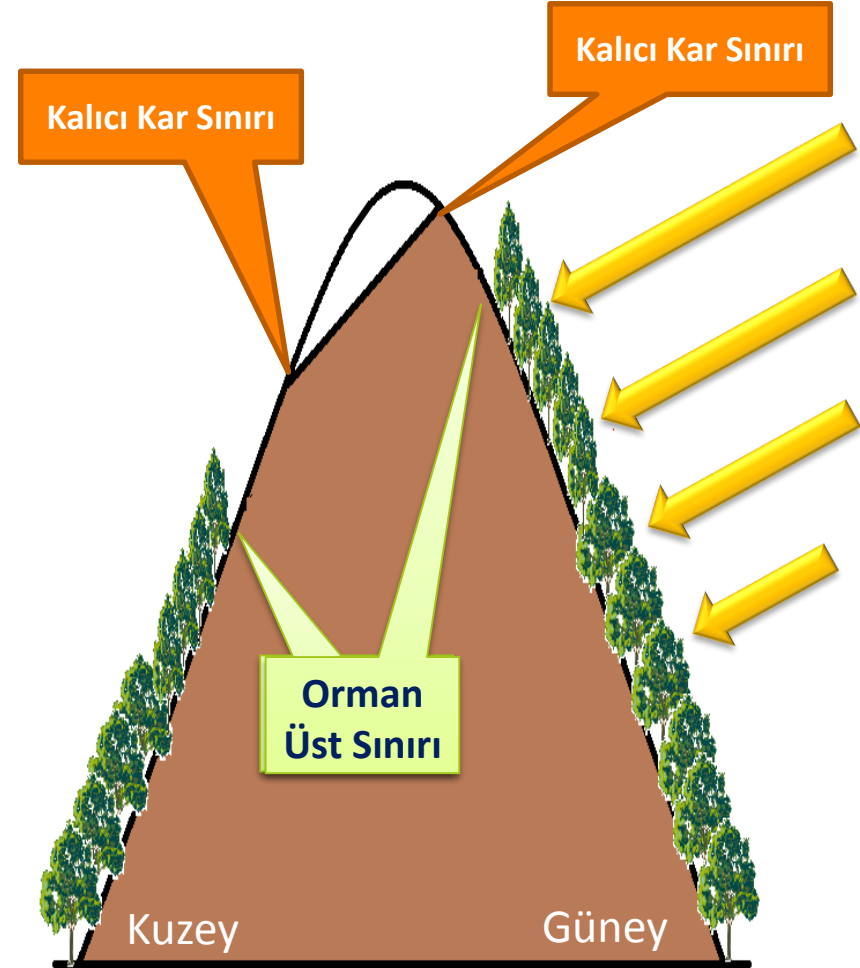
Orman üst sınırı daha yüksektir

Tarım üst sınırı daha yüksektir.

Kalıcı kar sınırı daha yüksektir

Karın yerde kalma süresi daha kısadır

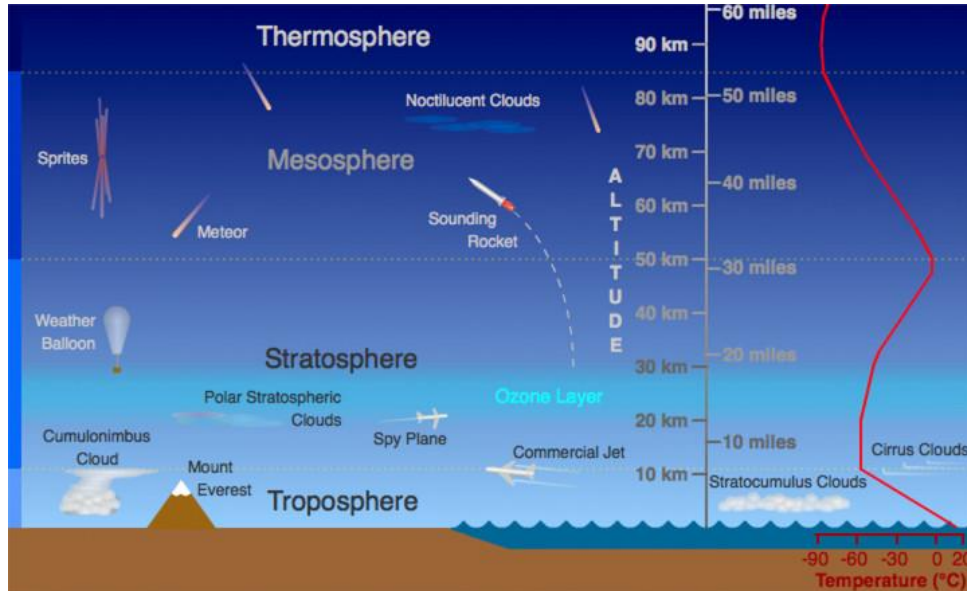
Yerleşmeler daha yoğundur

1. Güneş Işınlarnının Geliş Açısı

Atmosfer kalınlığı (yoğunluğu)

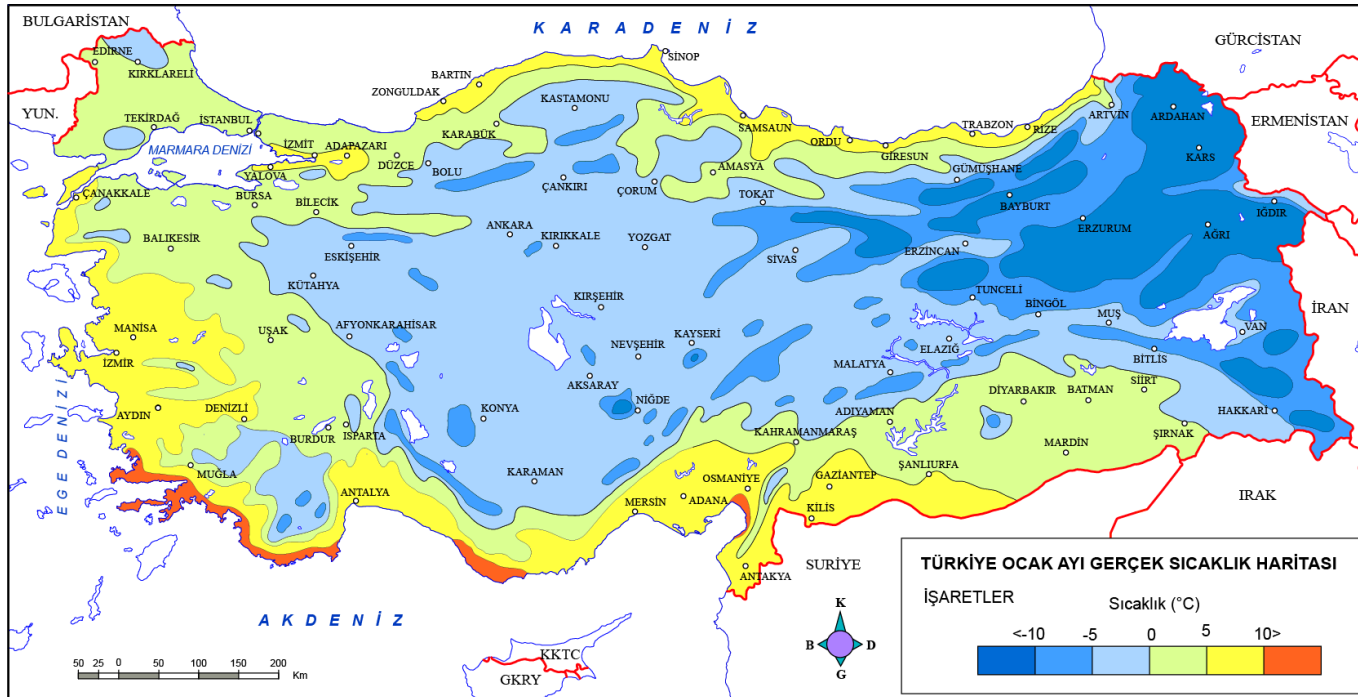
- Atmosfer kalınlığı gelen enerjinin yansıtılmasında ve soğurulmasında önemli bir bileşendir.
- Radyasyon atmosferde kat ettiği mesafe kaybıyla düz orantılıdır.

1. Güneş Işınlarnının Geliş Açısı Atmosfer kalınlığı (yoğunluğu)

- Atmosferdeki sera gazı miktarı enerjinin tutlmasındaki temel anahtardır.
- Atmosferdeki en önemli sera gazı su buharıdır.

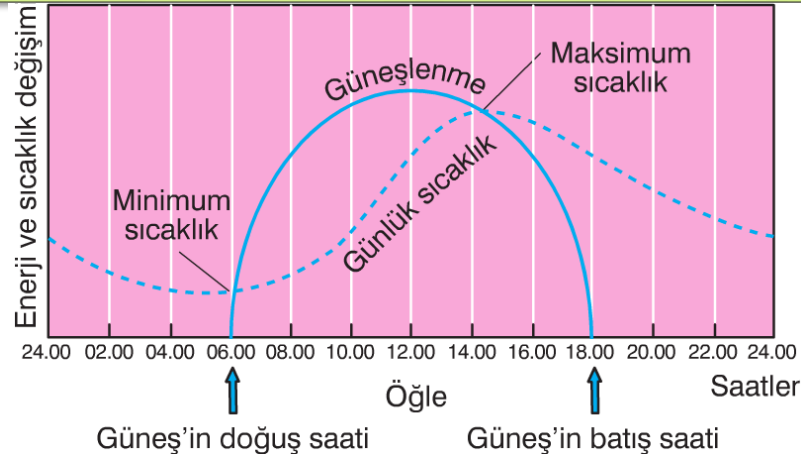

2. Güneşlenme Süresi

Güneşlenme süresi arttıkça sıcaklık artar

Günün en yüksek sıcaklıkları öğle vakti değil, öğleden birkaç saat sonra olması güneşlenme süresi ile ilgilidir.

Geceleri ise, Güneş'ten enerji alınmadığı için soğuma görülür. Bu nedenle günün en soğuk anı, sabah Güneş doğmadan önceki andır.

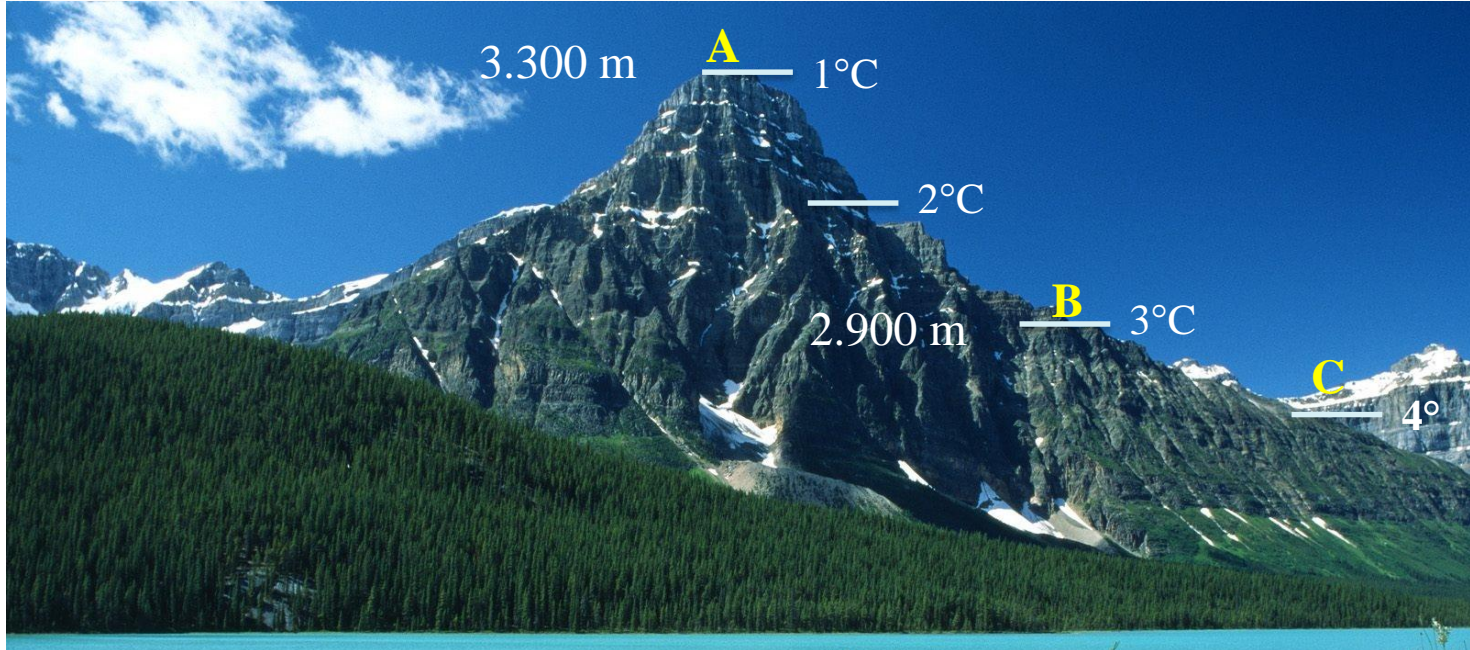

3. Yükselti

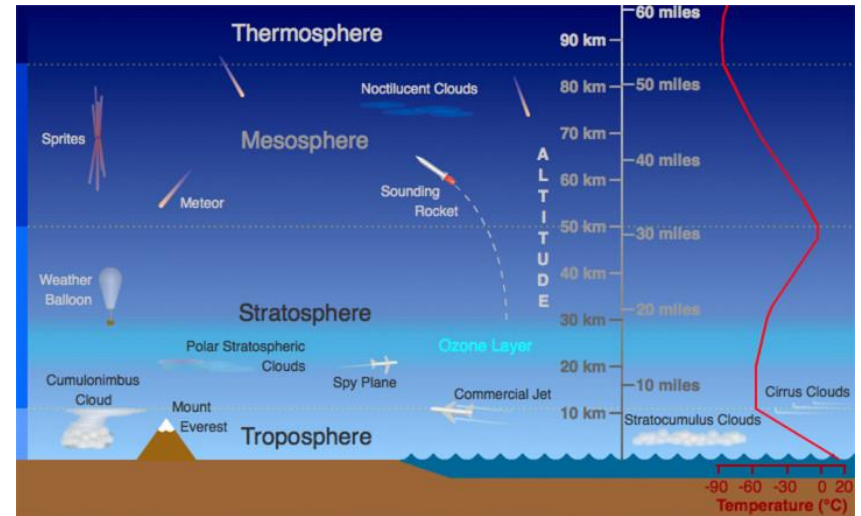
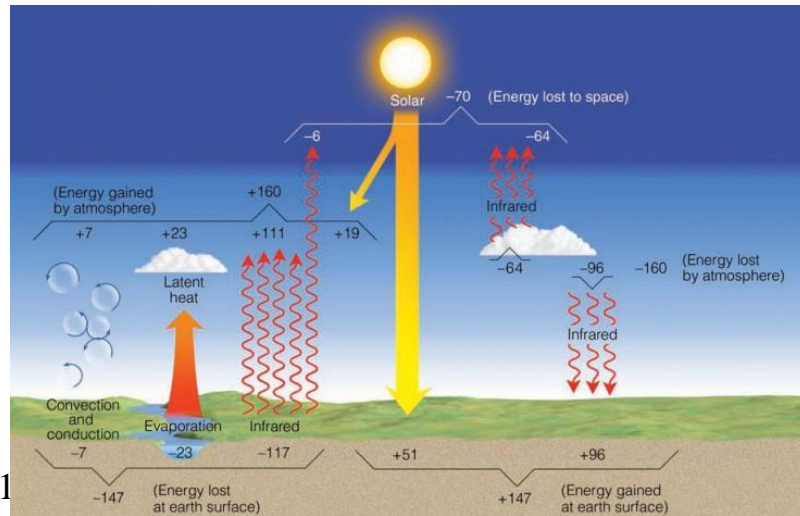
Troposfer katında, yerden yükseldikçe sıcaklık değerleri her 200 m. de 1 °C azalır. Buna lapse rate denir

Nedeni: Atmosferin yerden dağılan ışınlarla ısınması ve gazların atmosferin alt kesiminde daha fazla olmasıdır.

3. Yükselti

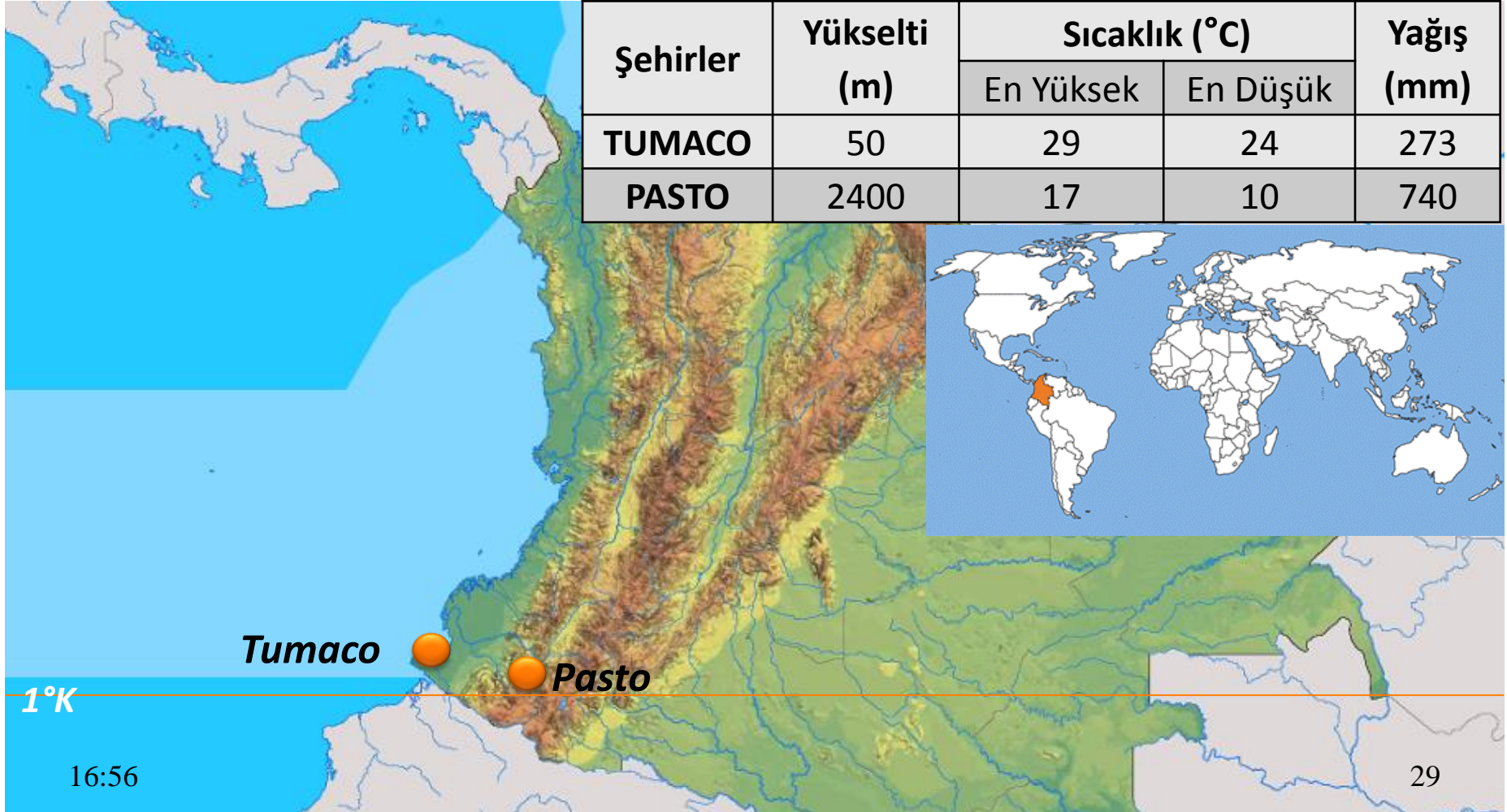
- *Bir yerin yüksek olması atmosferinin incelmesine neden olur. İnce atmosfer daha az ısı tutar.*

ETKİNLİK

Bu kentlerin sıcaklık değerleri neden farklıdır?

ETKİNLİK

ETKİNLİK

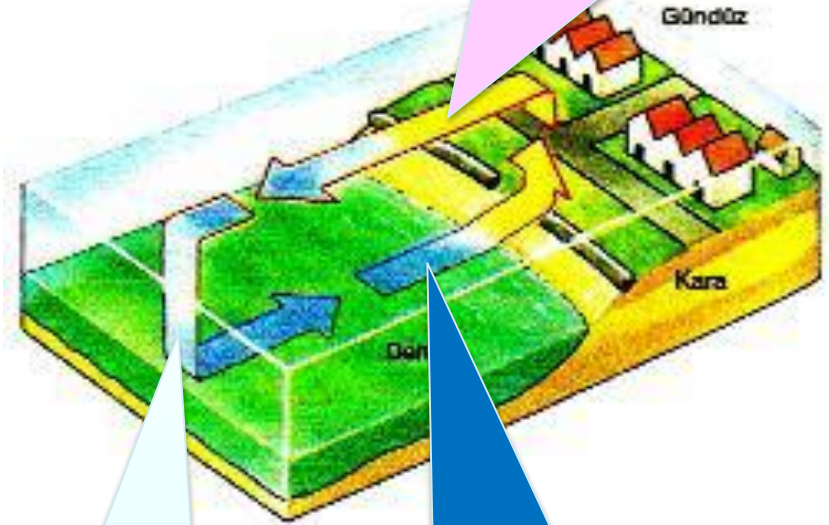
1.Sıcaklığın değişiminde hangi faktörler etkili olmuştur?

2.Gece ve gündüz arasındaki sıcaklık farkı değişiminde karaların nasıl bir etkisi vardır?

3.Gece ve gündüz arasındaki sıcaklık farkının değişiminde deniz ve okyanusların nasıl bir etkisi vardır?

4.Sıcaklığın değişimi rüzgârın esiş yönlerinde nasıl bir etki yapar?

Karalar daha çabuk ısındığından üzerindeki havanın da ısınıp yükselmesine neden olur.

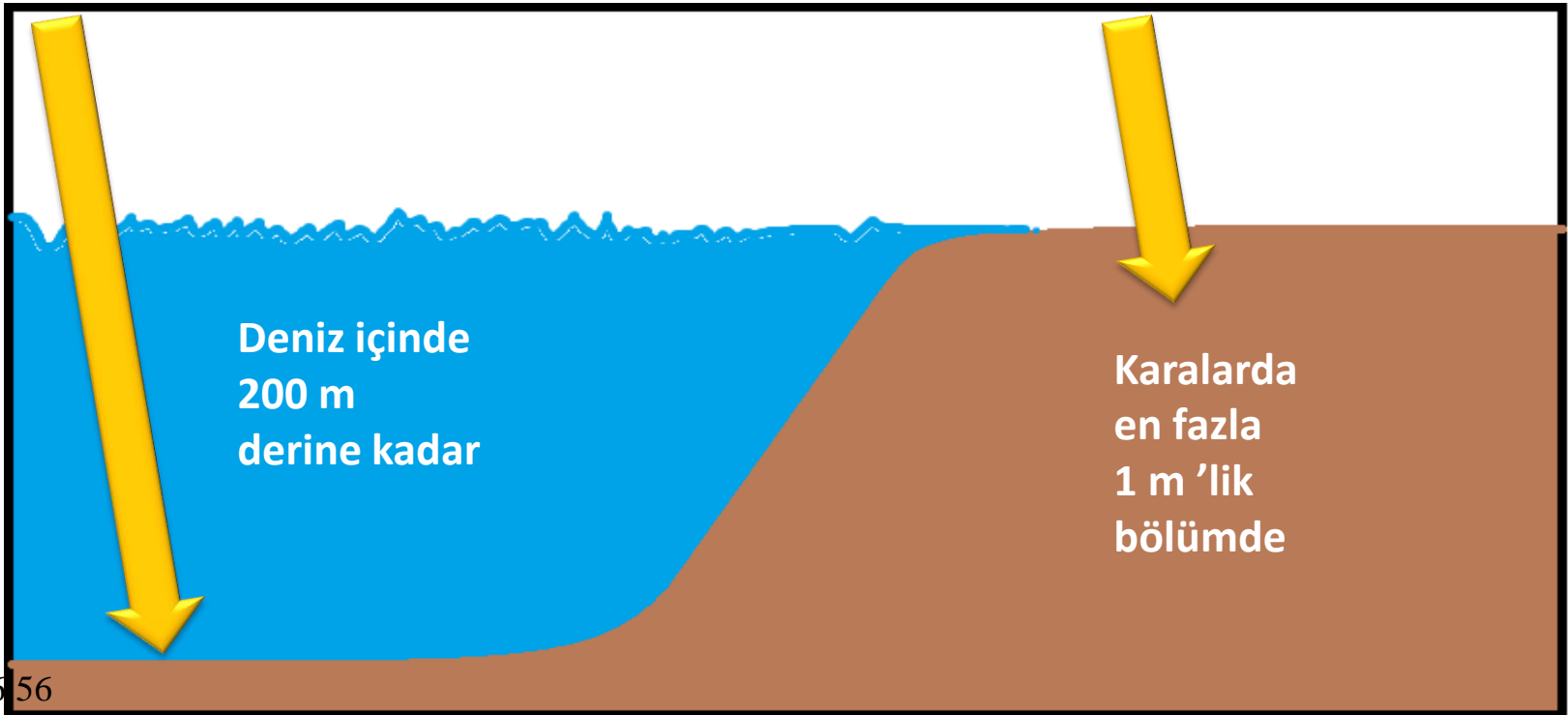

Isınan hava yükseldikçe soğur ve yoğunlaşarak aşağı iner

Isınan hava yükseldikçe soğur ve yoğunlaşarak aşağı iner

4. Kara ve Denizlerin Dağılışı

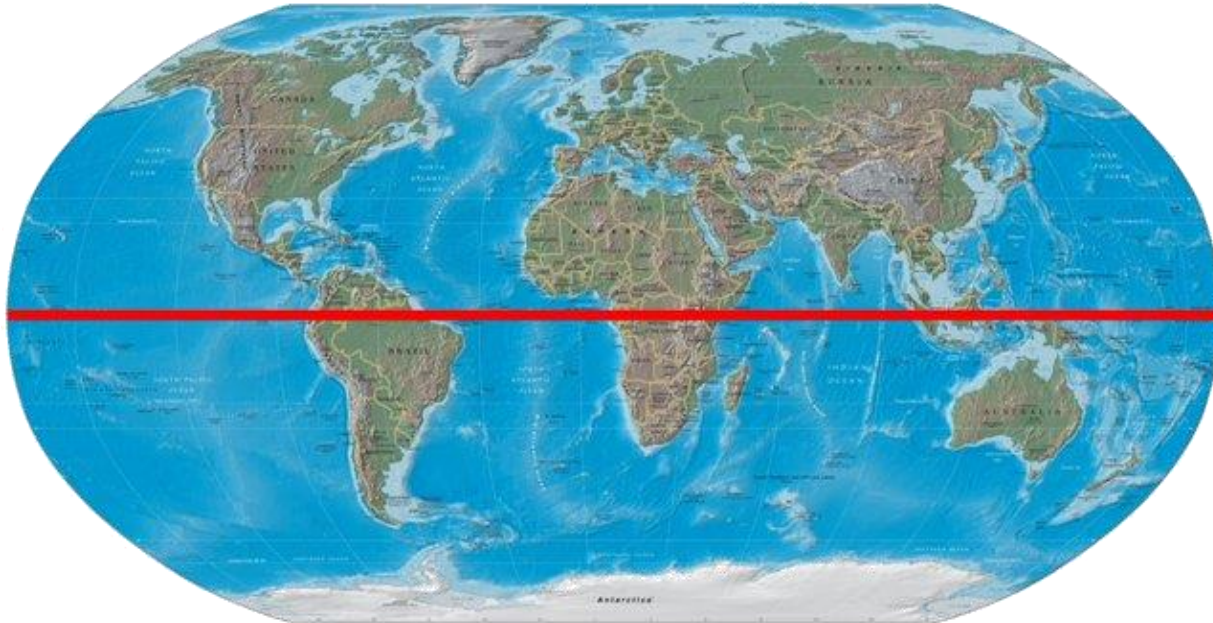
Karalar denizlere göre daha çok ve çabuk ısınıp, soğurlar.

4. Kara ve Denizlerin Dağılışı

Bu nedenle, karaların daha fazla yer kapladığı Kuzey Yarım Küre'nin yıllık ortalama sıcaklığı Güney Yarım Küre'den daha fazladır.

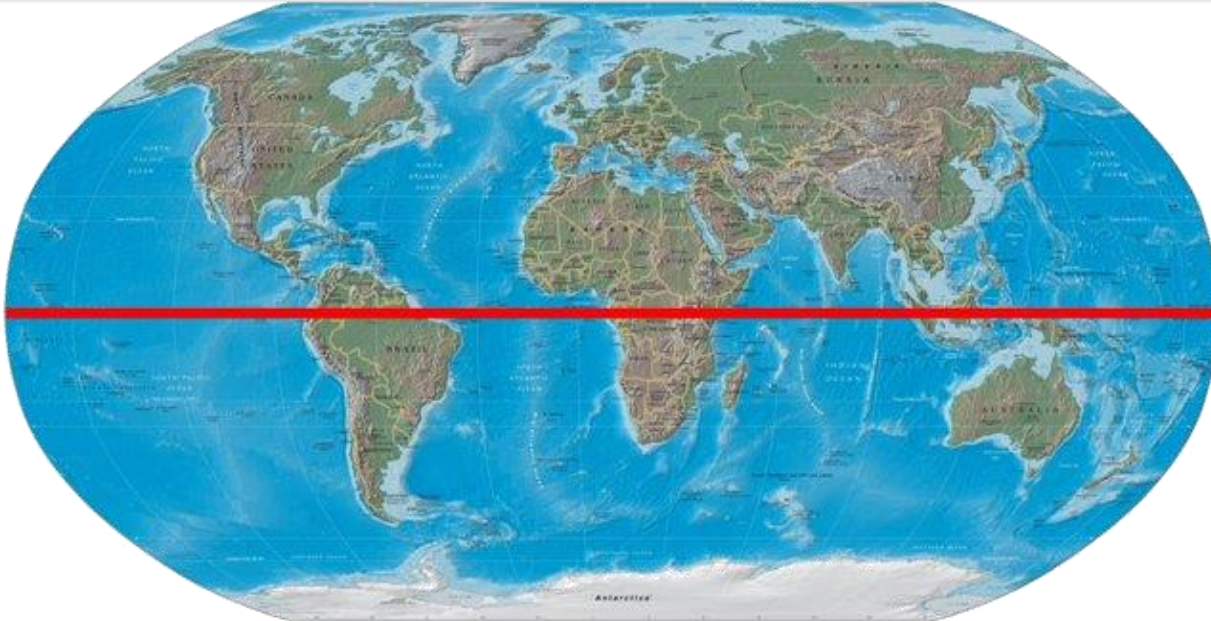

4. Kara ve Denizlerin Dağılışı

Karalar, çevresindeki denizlere göre

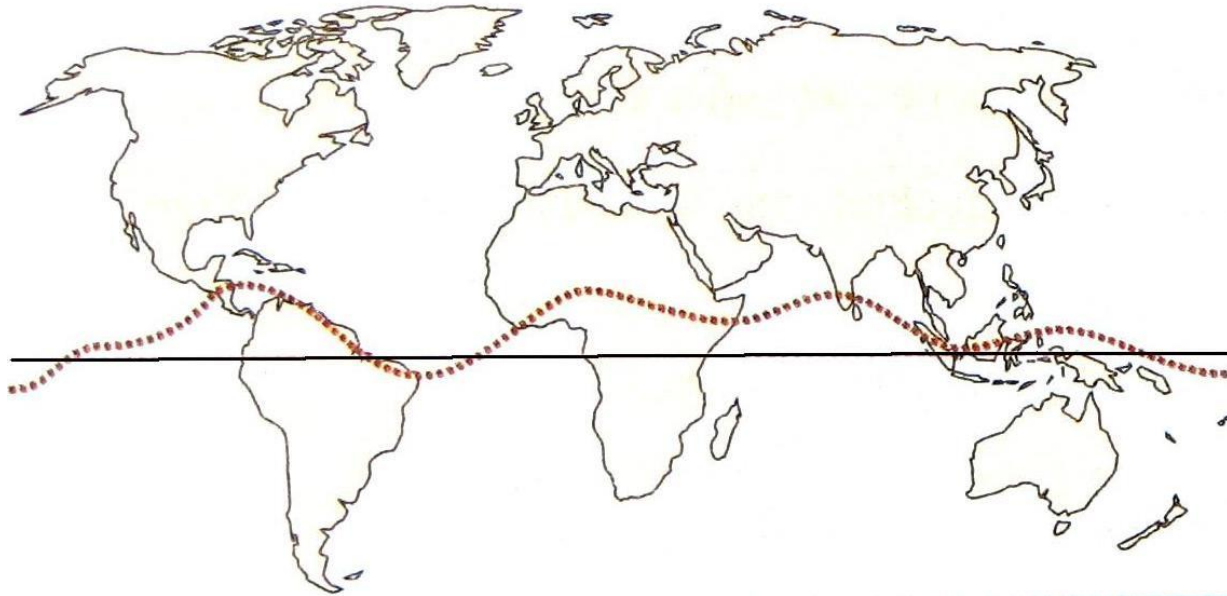
Yaz mevsiminde ve gündüz sıcaklık;

Kış mevsiminde ve gece soğukluk kaynağıdır.

4. Kara ve Denizlerin Dağılışı

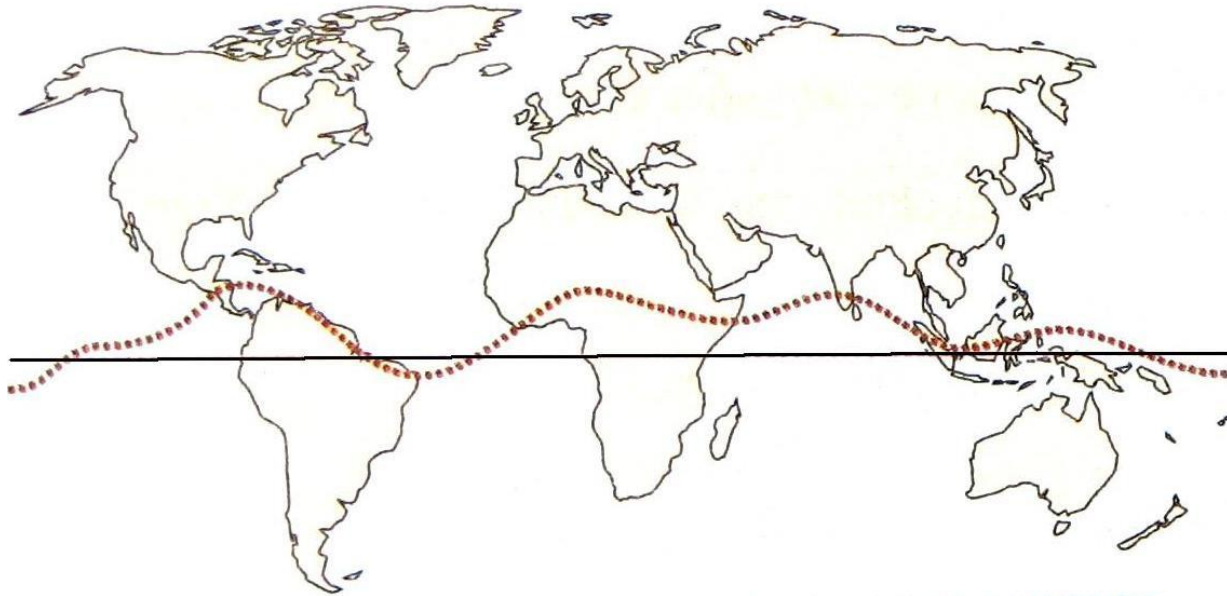
Her iki yarım kürede kara ve denizlerin dağılışındaki farklılık termik ekvatorun yer ekvatorundan sapmasına neden olmuştur.

Termik Ekvator

Meridyenlerin en sıcak noktalarını birleştiren eğriye termik ekvator denir.

5. Nem

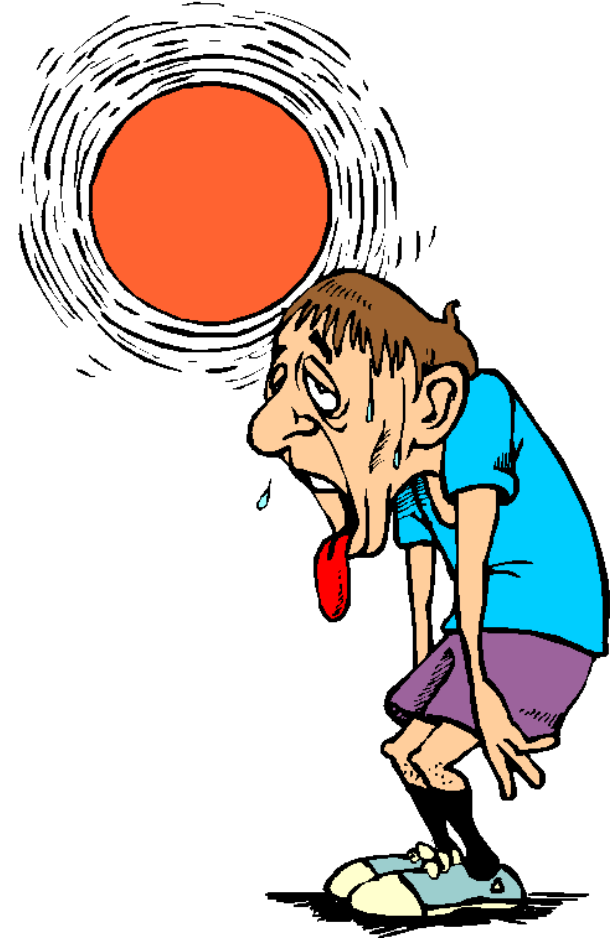
Bir yerin fazla ısınması ve soğumasını önler.

Sıcaklık farkını azaltır.

ETKİNLİK

Yaz aylarında deniz kıyısı ve yakın bölgelerde sıcaklıklar çok bunaltıcı olurken aynı sıcaklık yüksek ve denizden uzak bölgelerde daha az bunaltıcıdır. Neden?

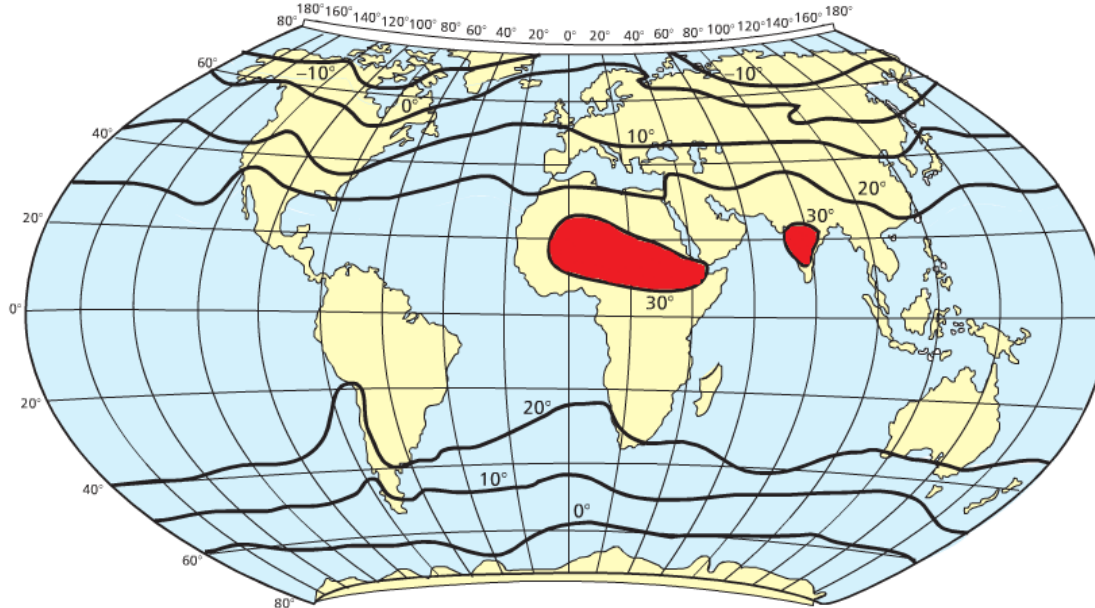

5. Nem

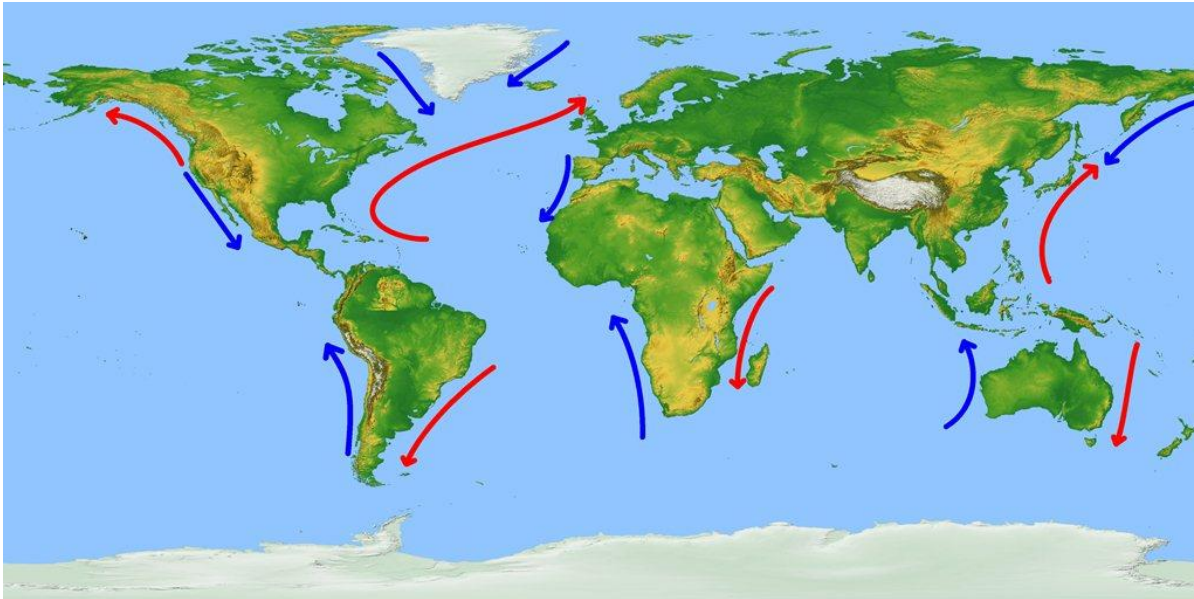
Güneş ışınlarının dik ve dike yakın geldiği Ekvator çevresi Dünya'nın en sıcak yerleri olması gerekirken değildir. Neden?

Nemin fazlalığından dolayı. Dünya'nın en sıcak yerleri nemin az olduğu Dönenceler civarı (Tropikal çöller) olmuştur.

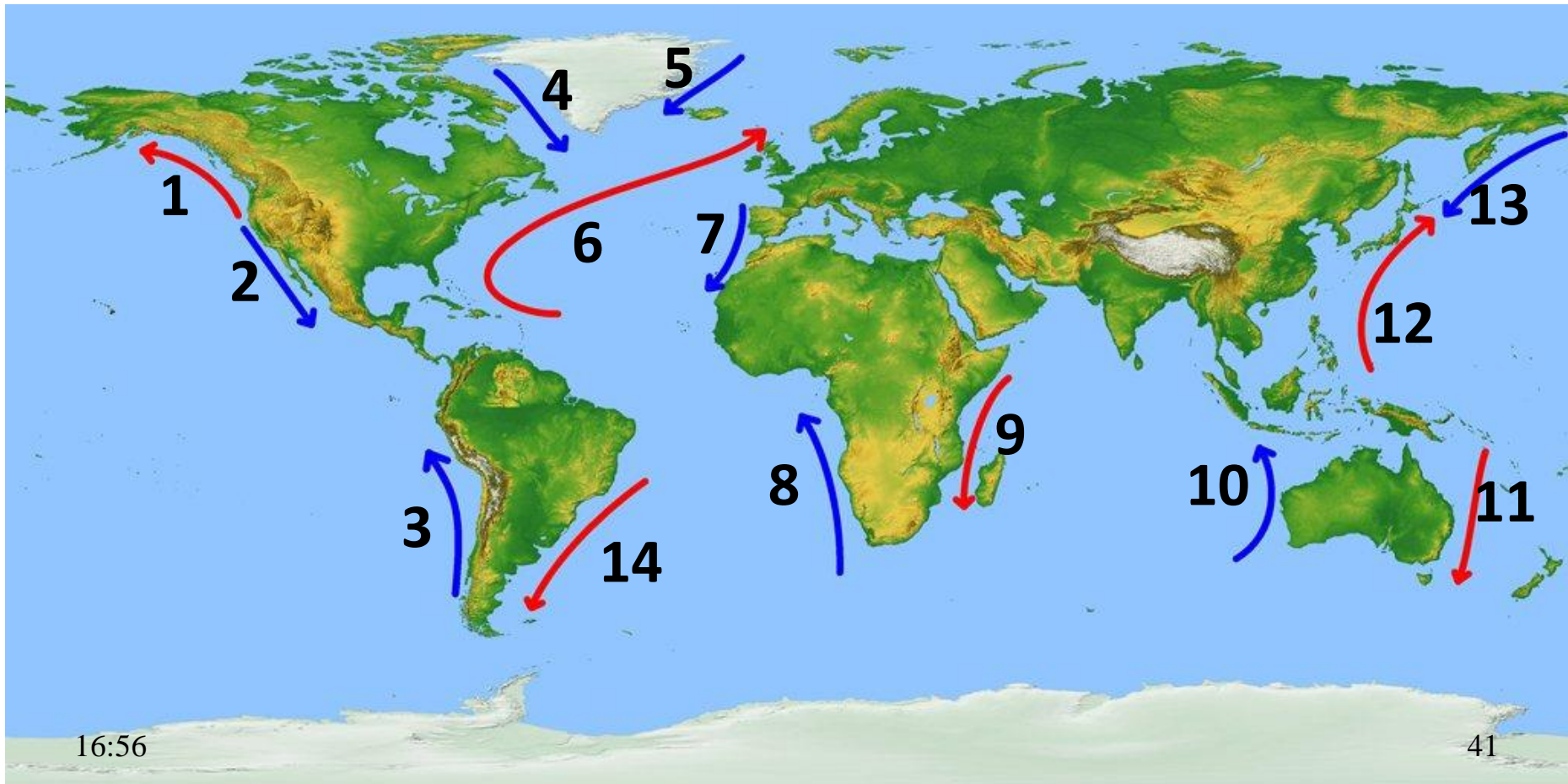
6. Okyanus Akıntıları

Enlemin etkisine bağlı olarak, ekvatorial bölgeden gelen akıntılar sıcak su, kutup bölgelerinden gelen akıntılar ise soğuk su taşırlar.

Okyanus Akıntıları

Numaralarla belirtilen okyanus akıntılarının hangileri olduğunu söyleyiniz

6. Okyanus Akıntıları

SICAK SU AKINTISI

Gulf - Stream

Alaska

Kuroşivo

Brezilya

Madagaskar

Doğu Avustralya

SOĞUK SU AKINTISI

Labrador,

Kanarya,

Oyaşivo,

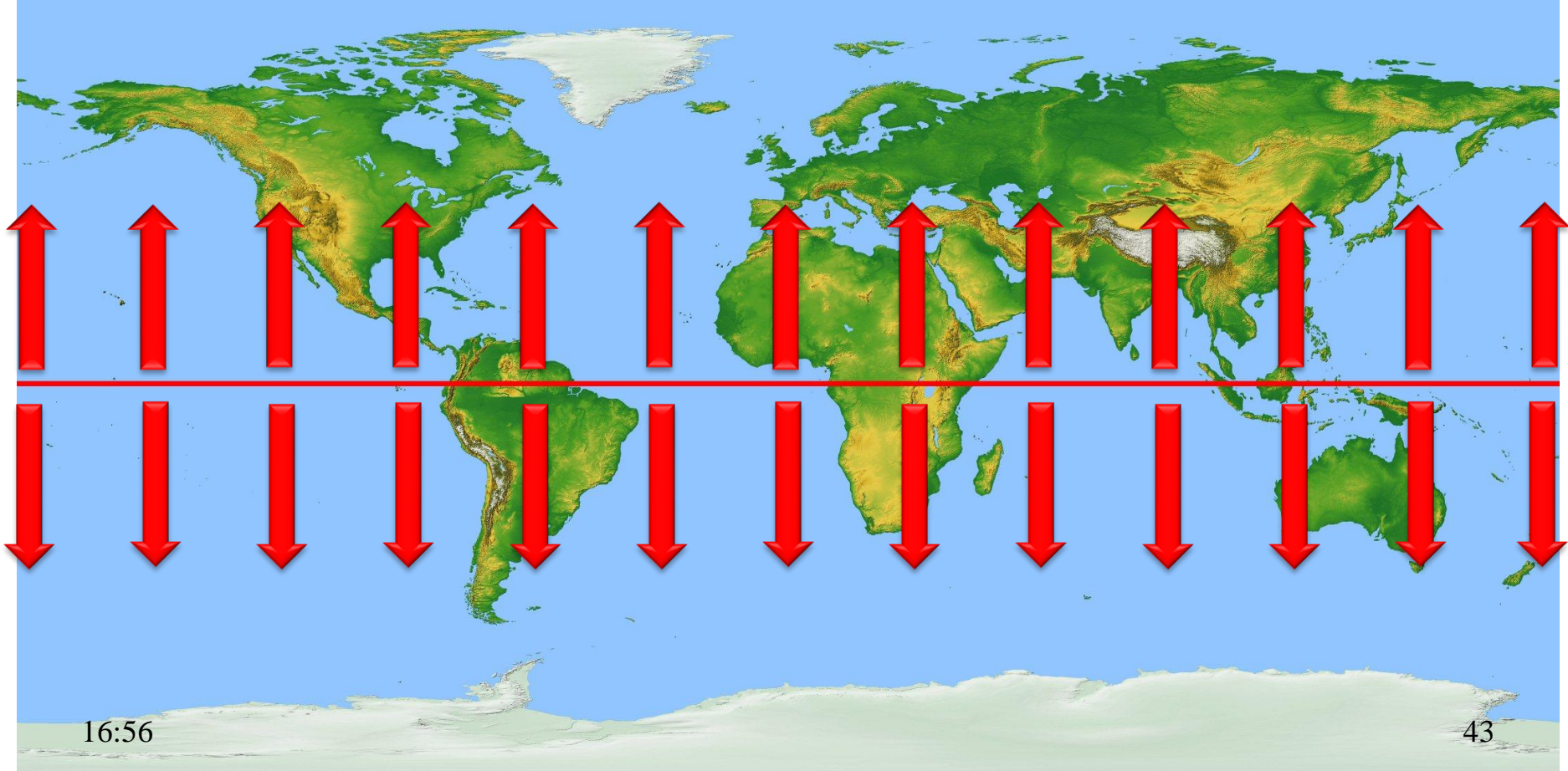
Kaliforniya, Benguela

Peru, Doğu Grönland

Batı Avustralya

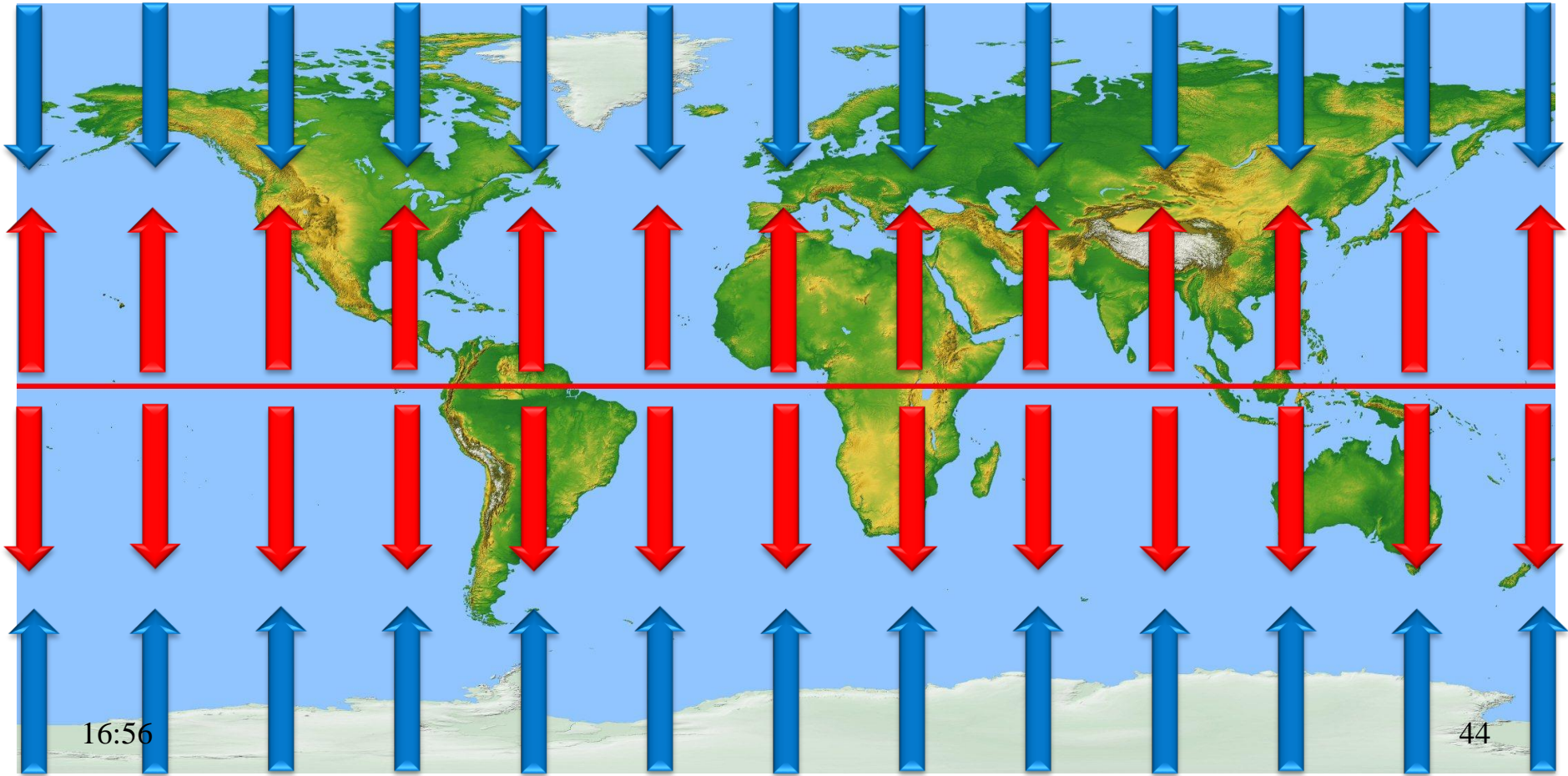
7. Rüzgarlar

Kuzey Yarım Küre'de güneyden, Güney Yarım Küre'de de kuzeyden esen rüzgârlar, Ekvator yönünden geldikleri için sıcaklığı artırır.

7. Rüzgarlar

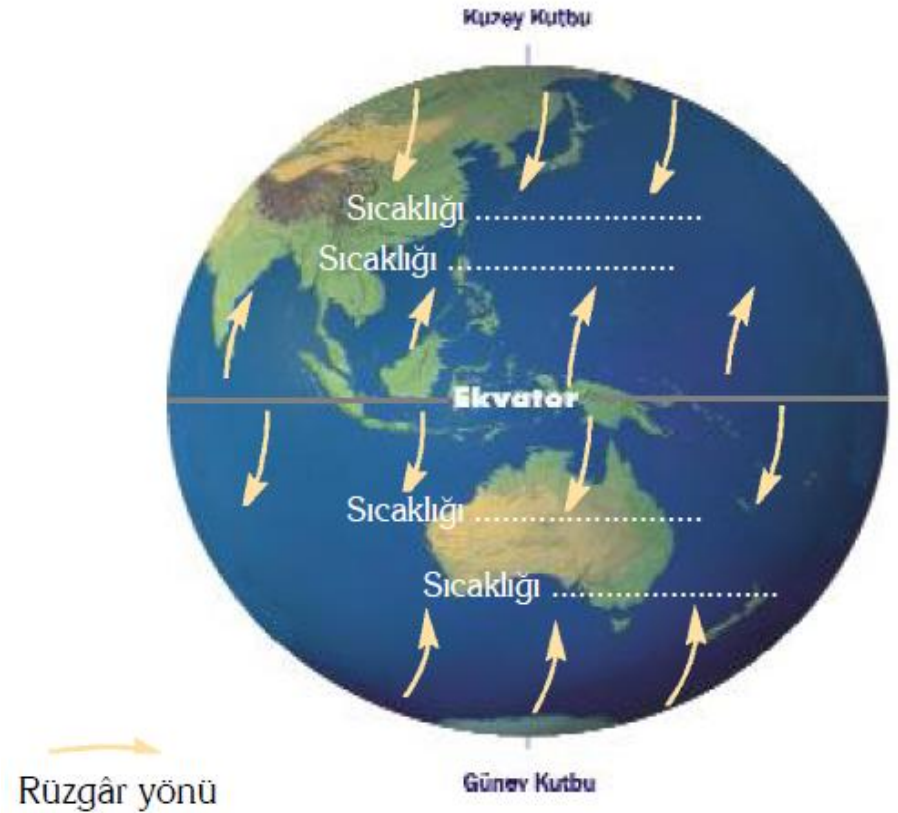
Kutup yönünden gelen rüzgârlar ise, sıcaklığı düşürürler.

ETKİNLİK

***Yarım küreleri ve
esiş yönlerini göz
önüne alarak
rüzgârların
sıcaklığa etkilerini
şekil üzerindeki
boşluklara yazınız.***

8. Bitki Örtüsü

Bitki örtüsü, güneş ışınlarının bir kısmını emerek gündüz yerin fazla ısınmasını önler.

Gece ise, yerden ışıyan sıcaklığın bir bölümünü tutarak fazla soğumayı engeller.

İfadeler

Aşırı ısınma vardır

Aşırı soğuma vardır

Kimyasal çözülme yaygındır

Sıcaklık farkı azdır

Güneşli gün sayısı azdır

9. Diğer Faktörler

a. Kar örtüsü

Beyaz ve parlak olduğundan güneş ışınlarının önemli bir kısmını yansıtır.

Bu nedenle zirveler ışınları daha çok aldığı halde ısınmaz

9. Diğer Faktörler

a. Kar örtüsü

Toprağın ışıma ile ısı kaybını önler

Bu durum kar yağışından önce ekilen buğdayı don olayından korur.

Kar çiçekleri de bu şekilde soğuktan korunur

9. Diğer Faktörler

b. Toprağın nemi ve taşın cinsi

Koyu renkli ve pürüzlü yüzeyler daha çabuk ısınır

Açık renkli yüzeyler daha az ısınır

Nemli toprak geç ısınır, geç soğur; az ısınır, az soğur

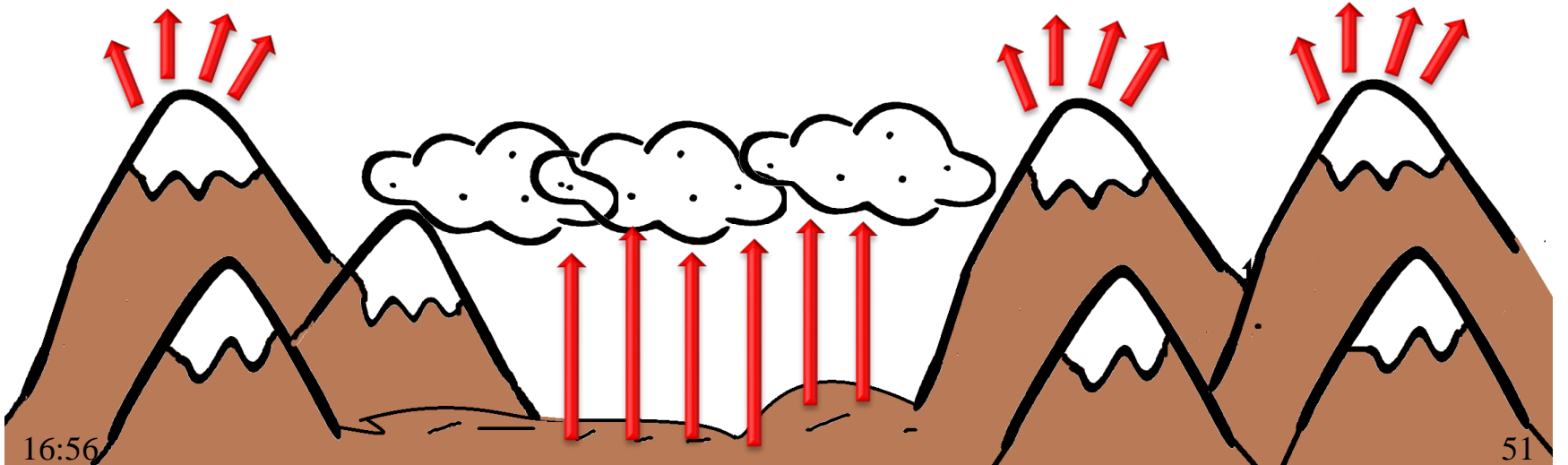
9. Diğer Faktörler

c. Havanın açık yada kapalı olması

Kışın bulutlu havalarda ısı kaybı azdır.

Kışın bulutsuz günlerde ısı kaybı çok olur.

Özellikle geceleyin kuru ve ayaz hava yaşanır

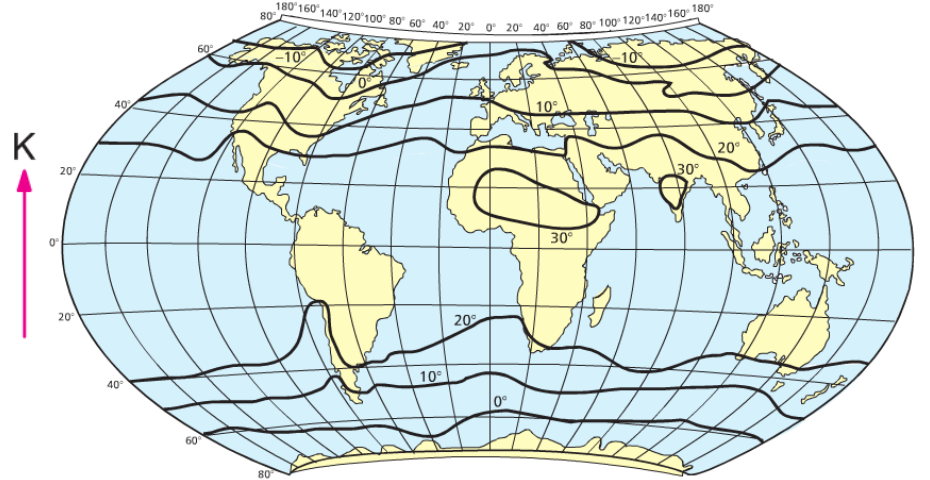
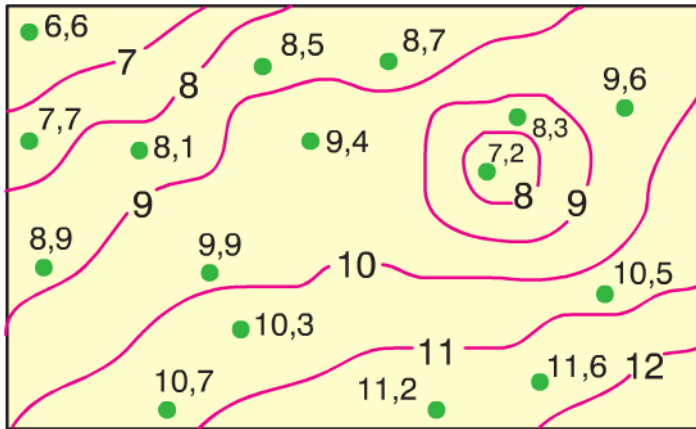

*Dünya'da
Sıcaklığın Coğrafi Dağılışı*

İzoterm

Sıcaklığın yeryüzüne dağılışı izoterm adı verilen eş sıcaklık eğrileri ile gösterilir.

İzoterm: Sıcaklığı aynı olan noktaların birleştirilmesi ile elde edilen eğrilere izoterm (eş sıcaklık eğrisi) denir

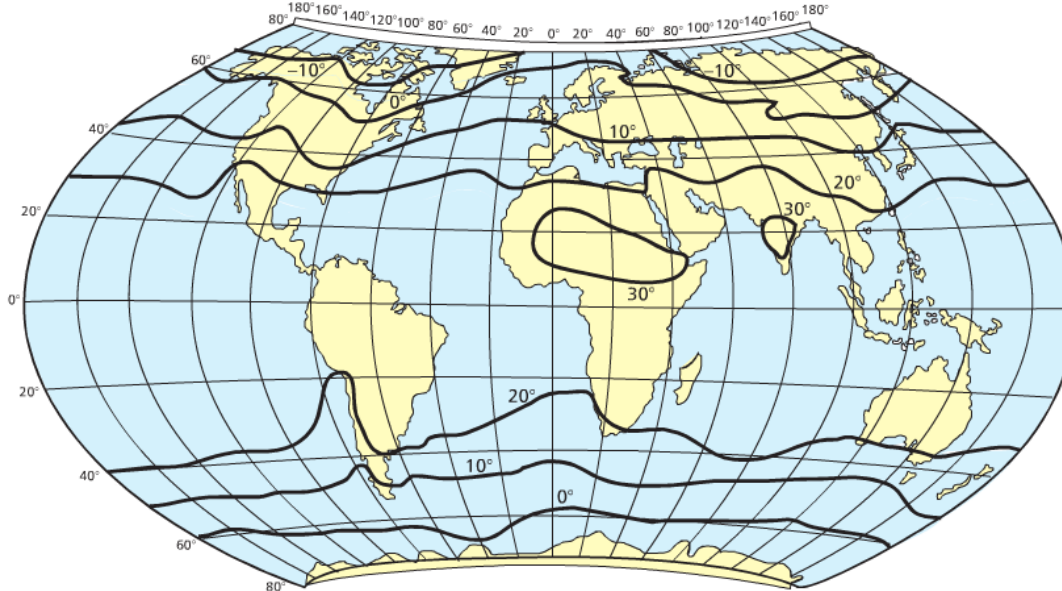
İzoterm Haritaları

Sıcaklık haritalarına ise izoterm haritaları denir.

- **izoterm haritaları ikiye ayrılır:**

Gerçek izoterm haritaları

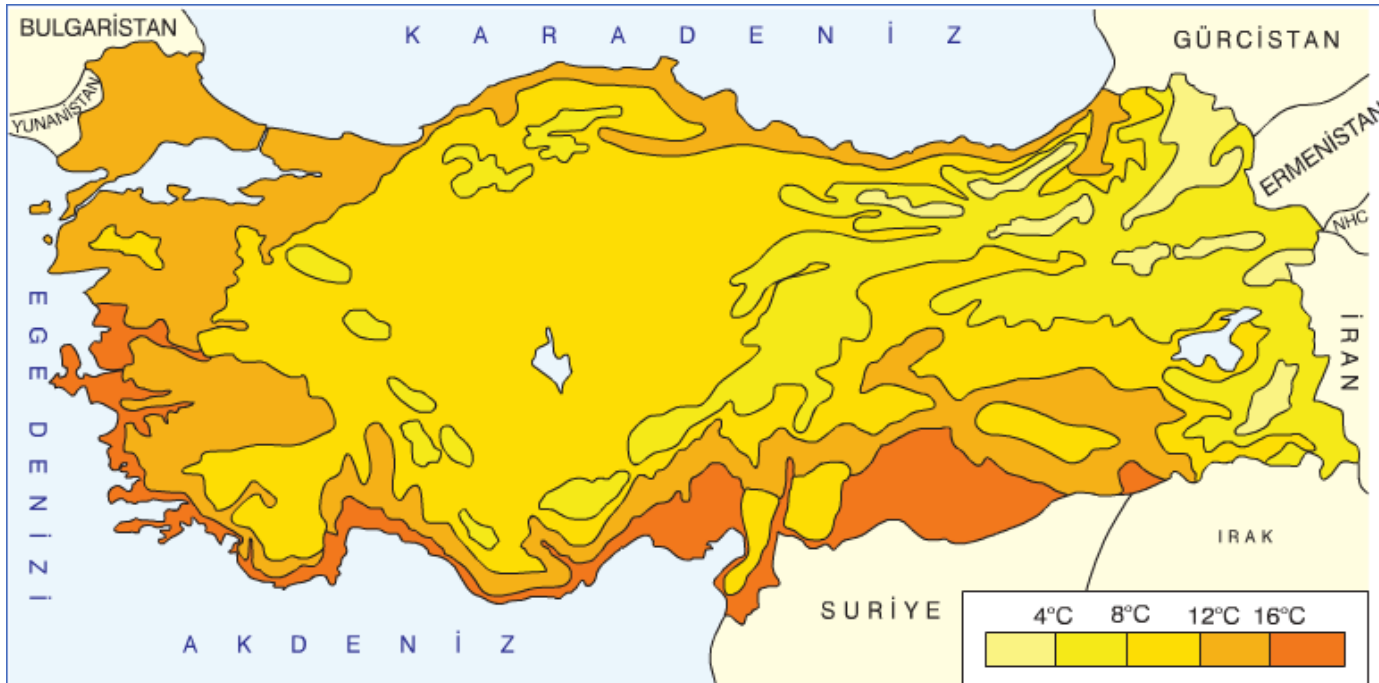
İndirgenmiş izoterm haritaları

Gerçek izoterm haritaları

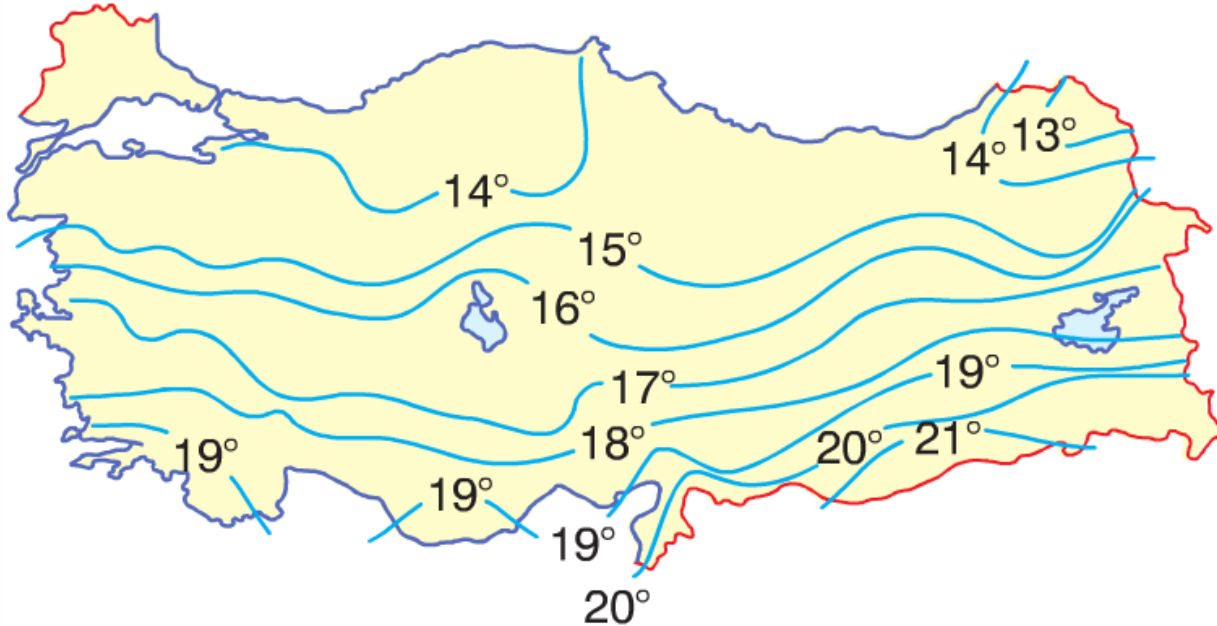
Gerçek sıcaklık değerlerine göre oluşturulan haritalardır.

Bu haritalarda yükseltinin etkisi hesaba katılır.

İndirgenmiş izoterm haritaları

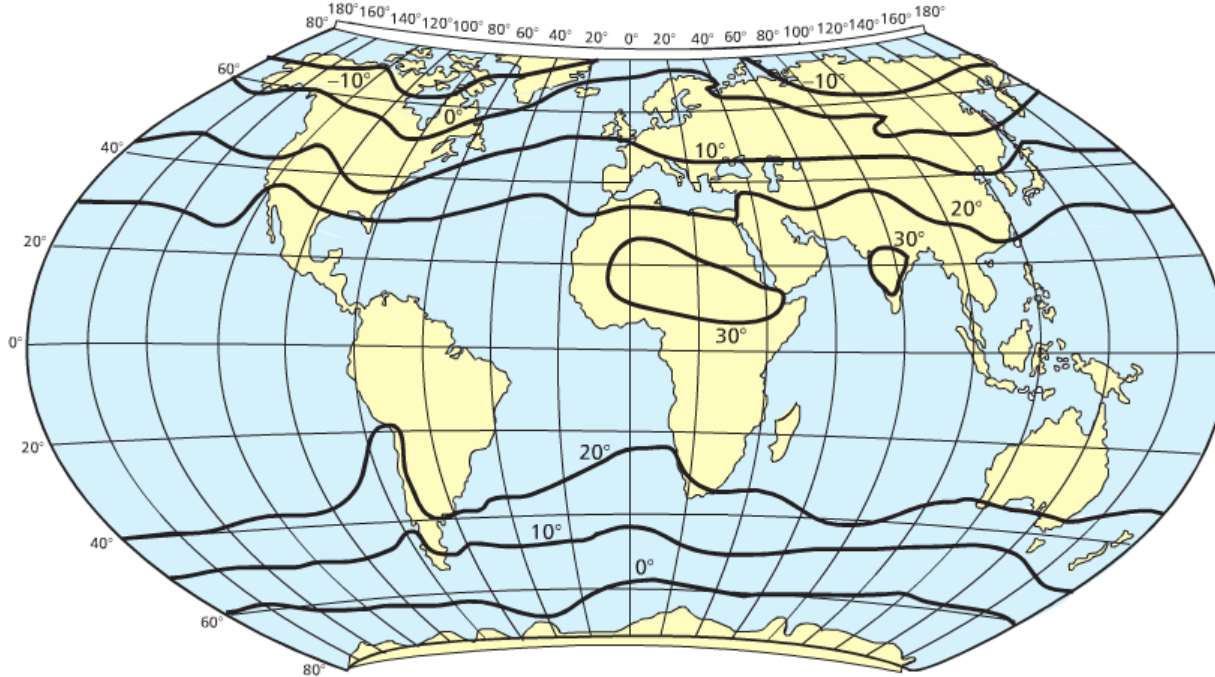
Yükselti değerleri her yerde sıfır metre kabul edilerek, sıcaklık değerlerinin buna göre düzenlenip çizildiği haritalardır.

İndirgenmiş izoterm haritaları

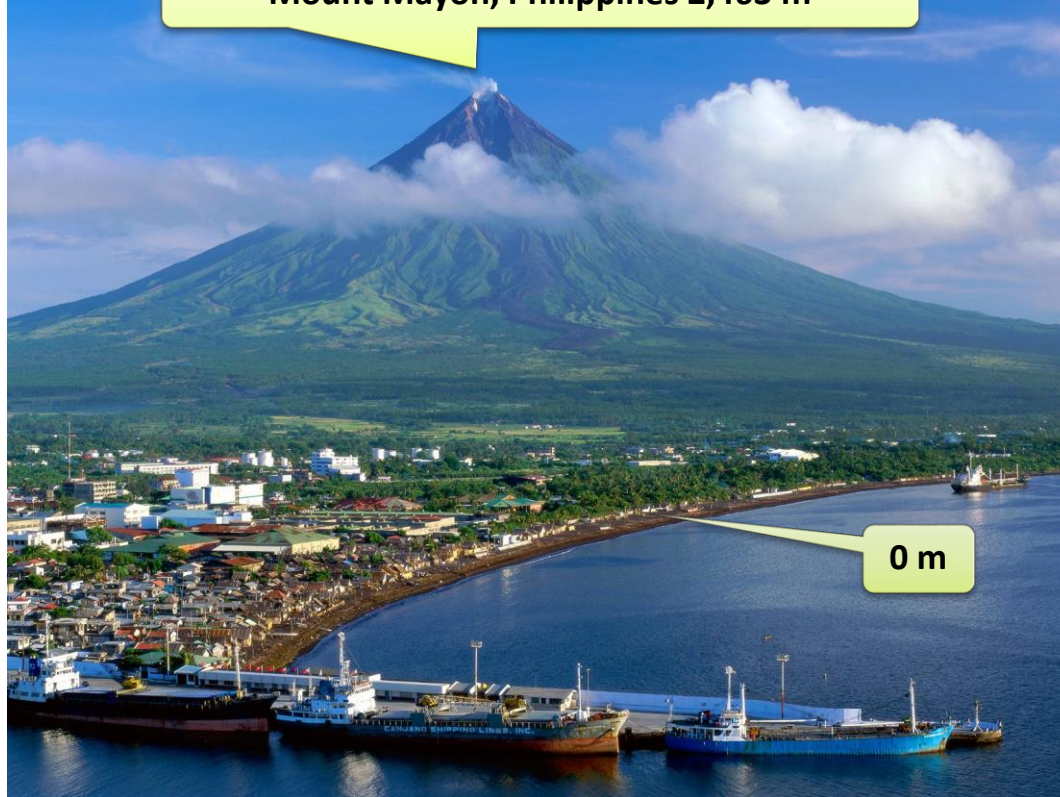
Enlem, kara ve deniz dağılışı gibi sıcaklık dağılışında etkili olan faktörlerin etkisini daha net ortaya koyabilmek için yapılır

İndirgenmiş Sıcaklık

Her yerin gerçek sıcaklığına, yükseltiden dolayı kaybettiği sıcaklığın eklenmesiyle indirgenmiş sıcaklık bulunur.

Mount Mayon, Philippines 2,463 m

İndirgenmiş Sıcaklık

Örnek:

1000 m. yükseklikteki bir yerin gerçek sıcaklığı 16°C ise, buranın indirgenmiş sıcaklığı;

$$\text{İndirgenmiş Sıcaklık} = \text{Gerçek Sıc.} + \frac{\text{Yükseklik}}{100} \times 0,5$$

$$16^{\circ}\text{C} + \frac{1000}{100} \times 0,5 = 16^{\circ}\text{C} + 5^{\circ} = 21^{\circ}\text{C}$$

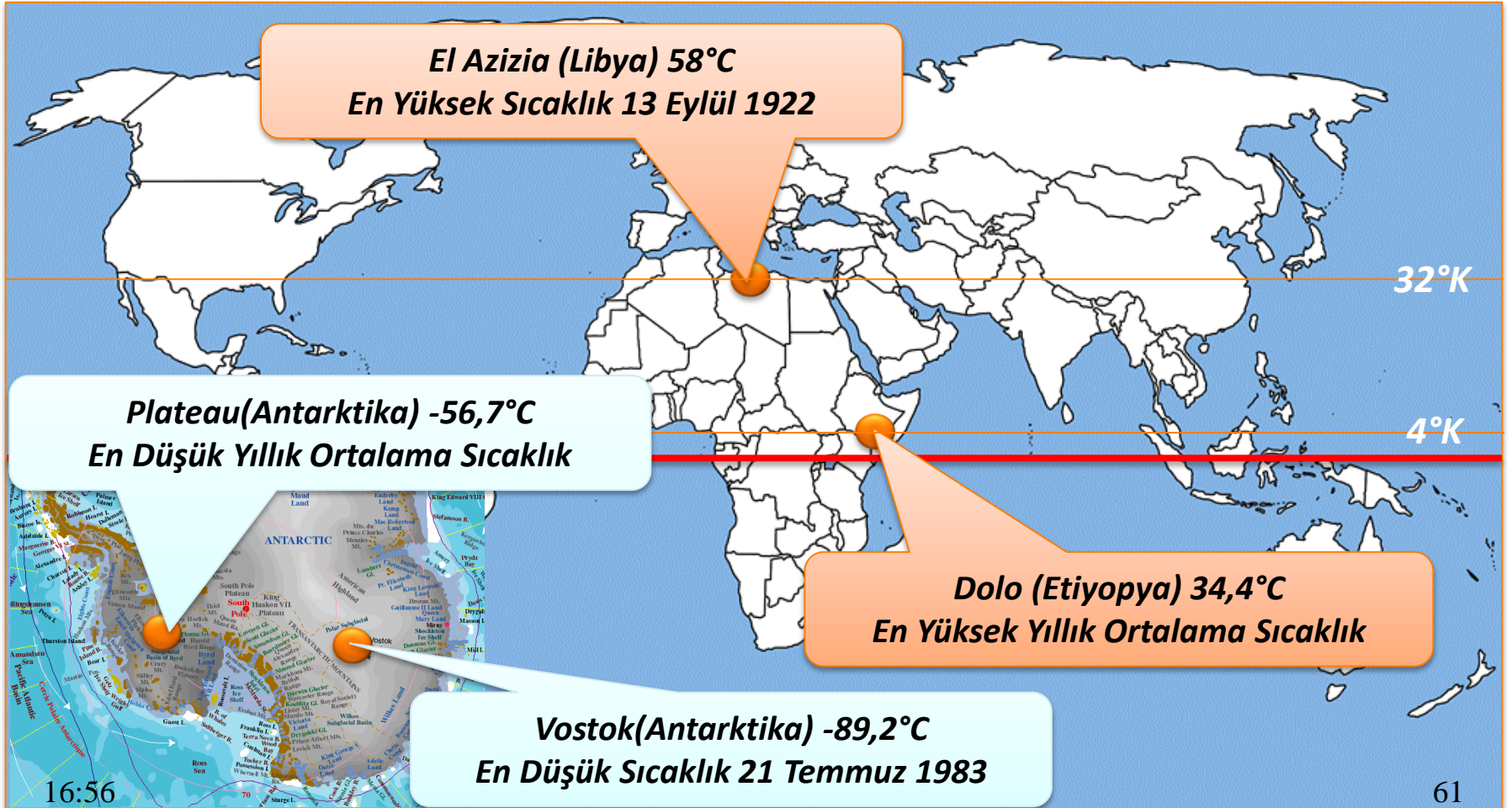

*Dünya Yıllık
Ortalama Sıcaklık Dağılışı*

BİLGİ NOTU

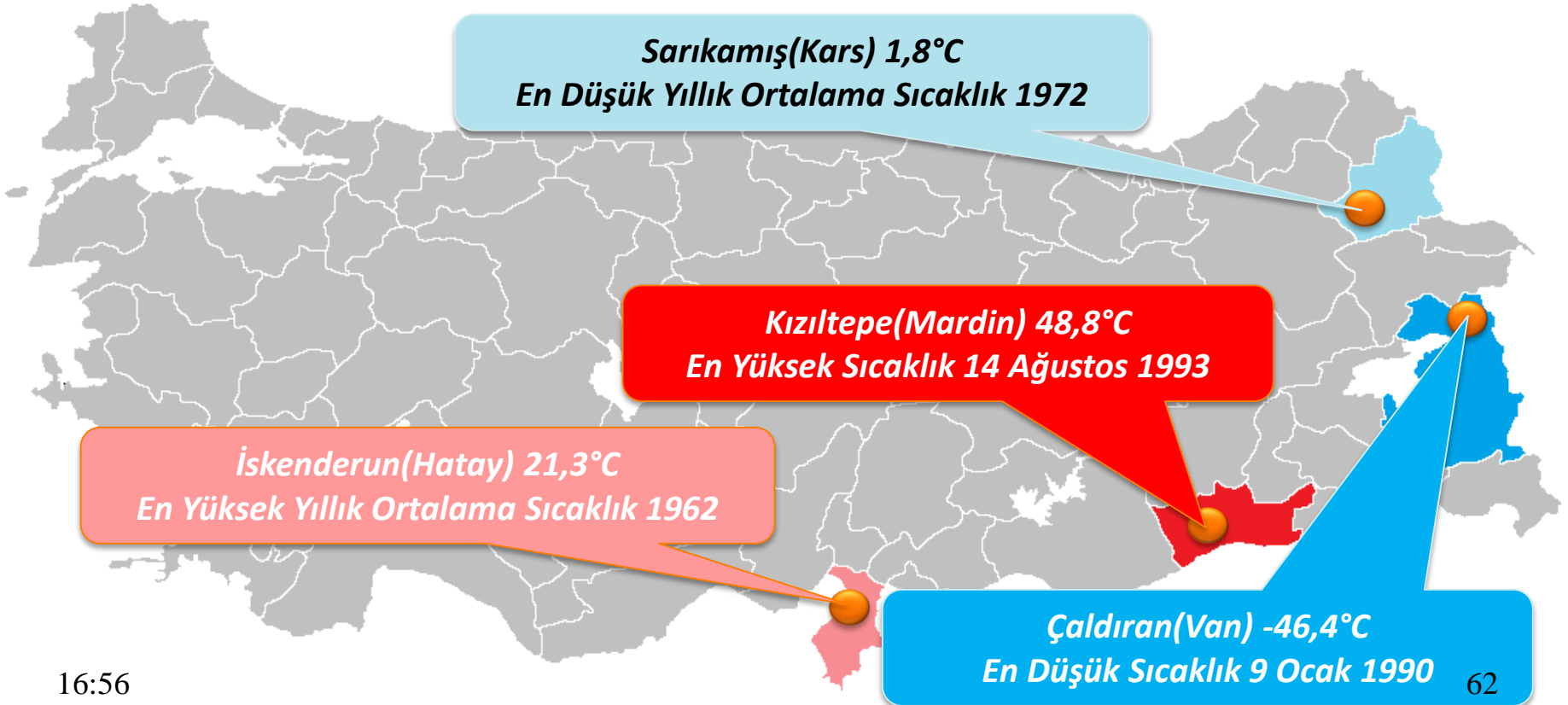
Yeryüzünde ölçülmüş ekstrem sıcaklıklar

BİLGİ NOTU

Türkiye'de ölçülmüş ekstrem sıcaklıklar

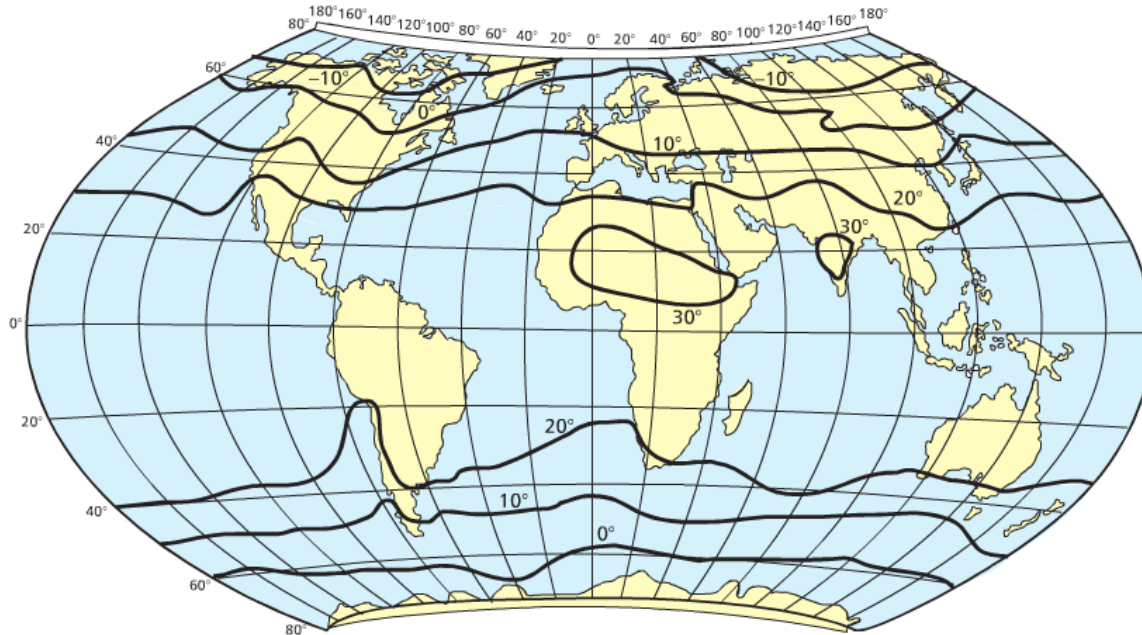

ETKİNLİK

Dünya Yıllık Ortalama Sıcaklık Dağılışı

**Sıcaklık değerleri nereden nereye doğru artıp azalmaktadır?
Neden?**

**Genel olarak Ekvator'dan kutuplara gidildikçe sıcaklık azalır
(Dünya'nın şekli-Enlem-)**

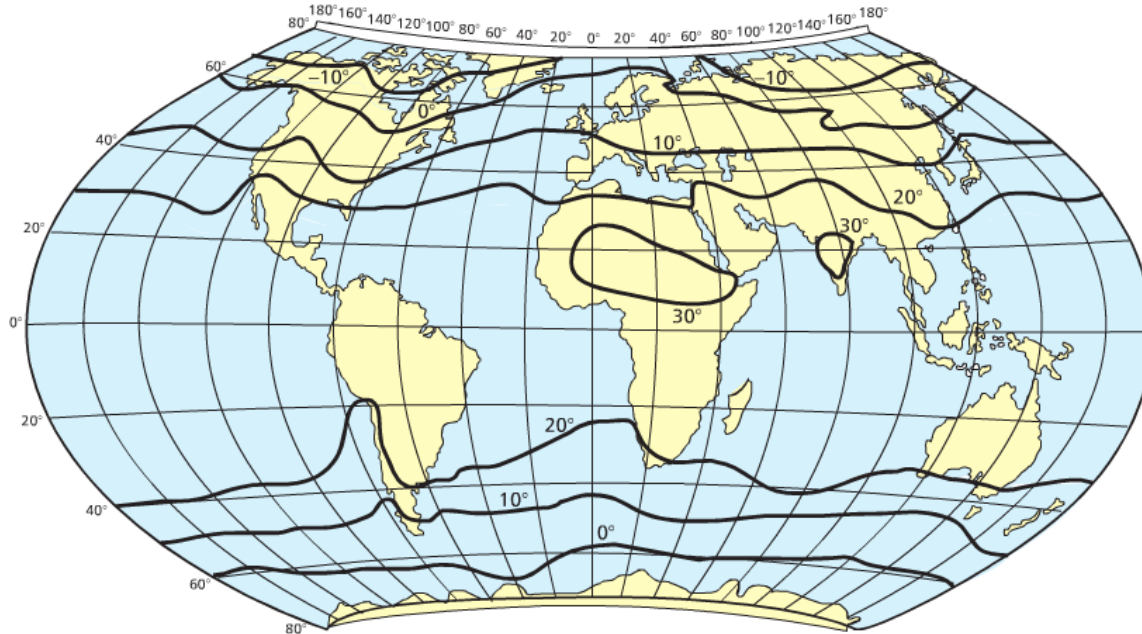

ETKİNLİK

Dünya Yıllık Ortalama Sıcaklık Dağılışı

En yüksek sıcaklık değerleri nerelerde görülmektedir? Neden?

**En yüksek sıcaklıklara dönenceler çevresinde rastlanmaktadır.
(Nem Azlığı)**

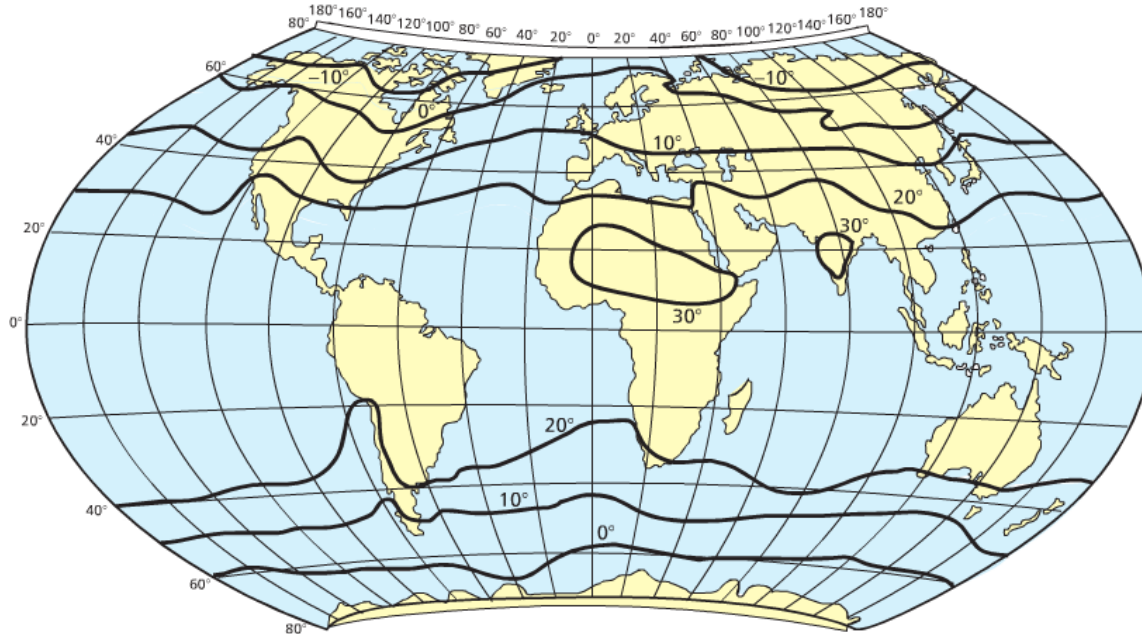

ETKİNLİK

Dünya Yıllık Ortalama Sıcaklık Dağılışı

KYK, GYK' den daha sıcaktır. Neden,

KYK' de karalar, GYK' ye göre daha fazla yer kaplar.

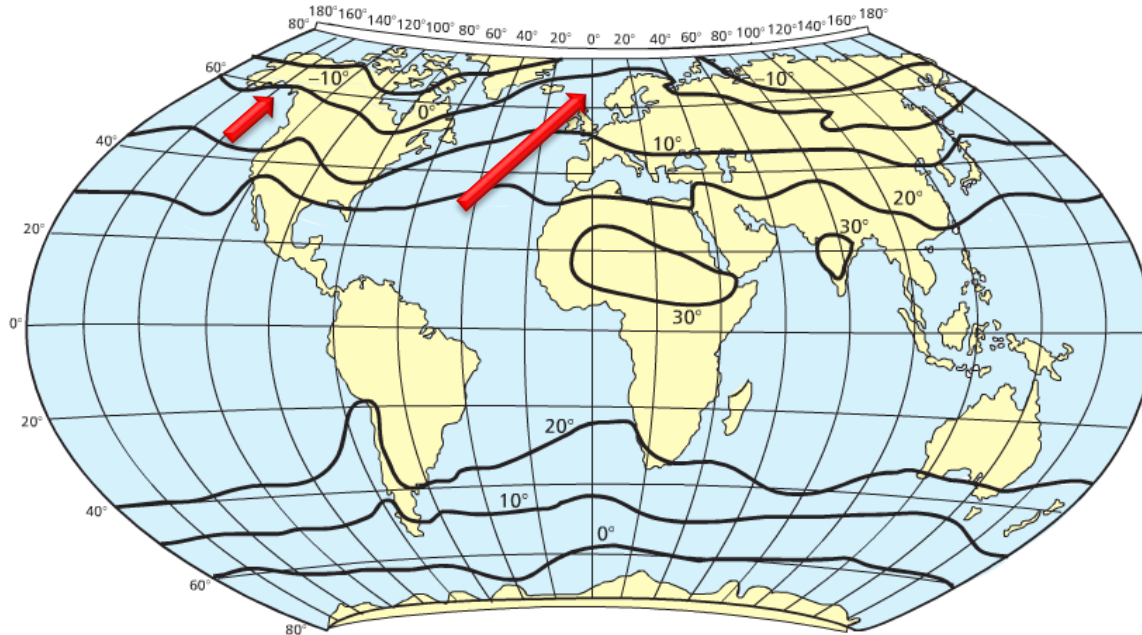

ETKİNLİK

Dünya Yıllık Ortalama Sıcaklık Dağılışı

KYK' de, yüksek enlemlerdeki karaların batı kıyıları, doğu kıyılarına göre daha sıcaktır. Neden?

Sıcak okyanus akıntılarıdır. (Gulf - Stream, Alaska, vb.)

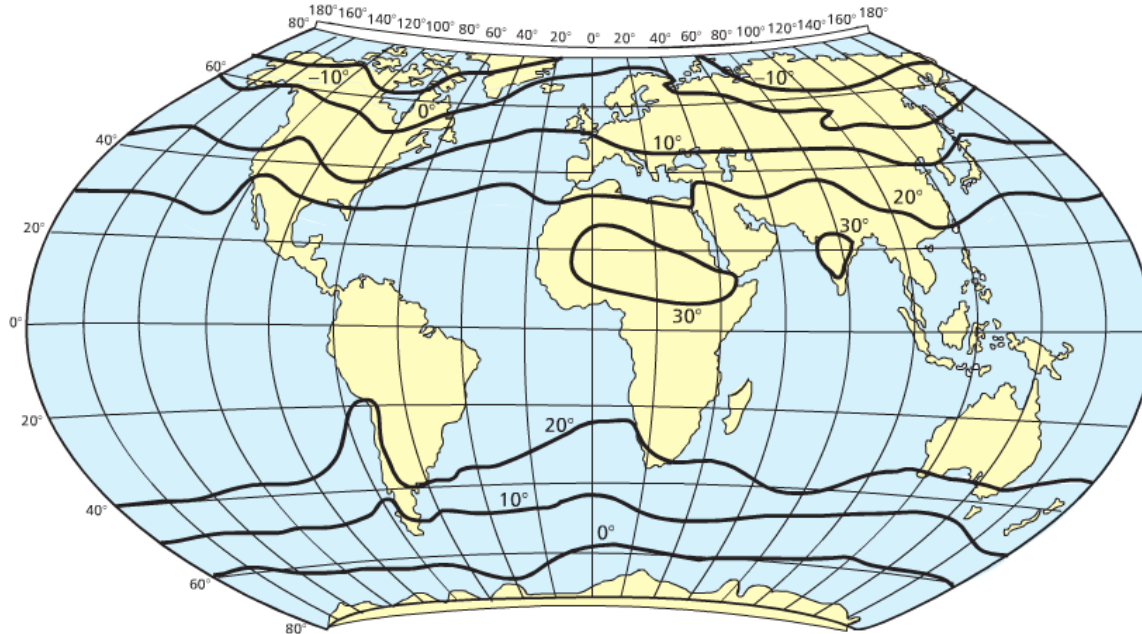

ETKİNLİK

Dünya Yıllık Ortalama Sıcaklık Dağılışı

KYK' deki izotermiler GYK' den daha fazla girinti-çıkıntı yapar. Neden?

Sıcaklık farkları GYK' den daha fazladır. (Kara - deniz dağılışı)

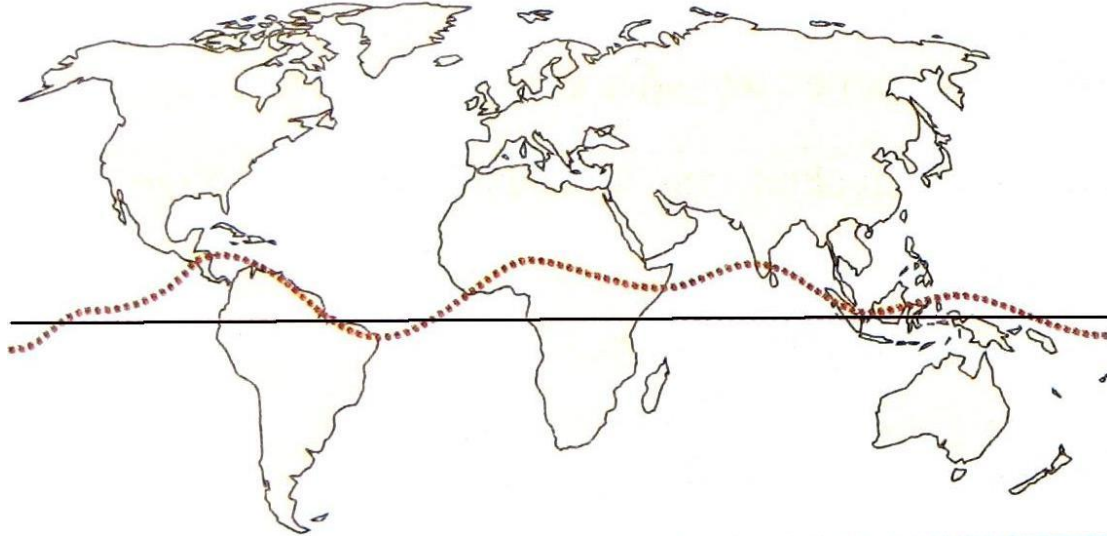

Dünya Yıllık Ortalama Sıcaklık Dağılışı

Termik Ekvator ortalama 8° kuzeye kaymıştır. Nedeni,

Kuzeyde karaların fazla olması ve sıcak okyanus akıntılarının etkisidir.

Ocak Ayı
Ortalama Sıcaklık Dağılışı

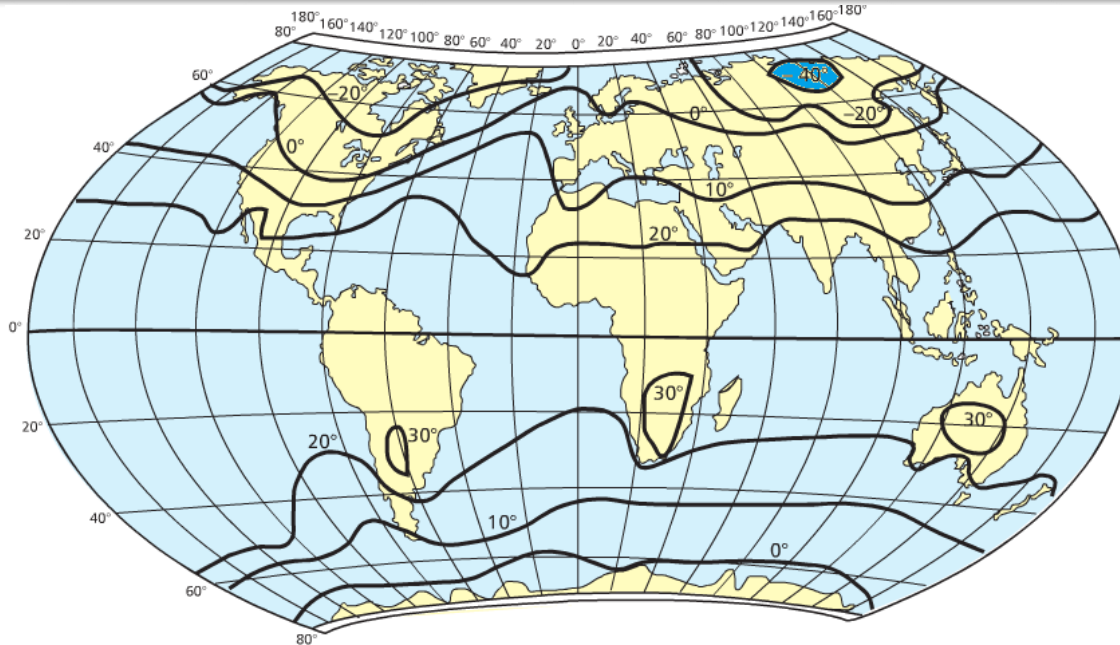

ETKİNLİK

Ocak Ayı Ortalama Sıcaklık Dağılışı

Ocak Ayı'nda en soğuk yerler nerelerdedir? Neden?

SİBİRYA. Bu bölgenin daha kuzeydeki enlemlerden soğuk olmasında karasallık etkili olmuştur

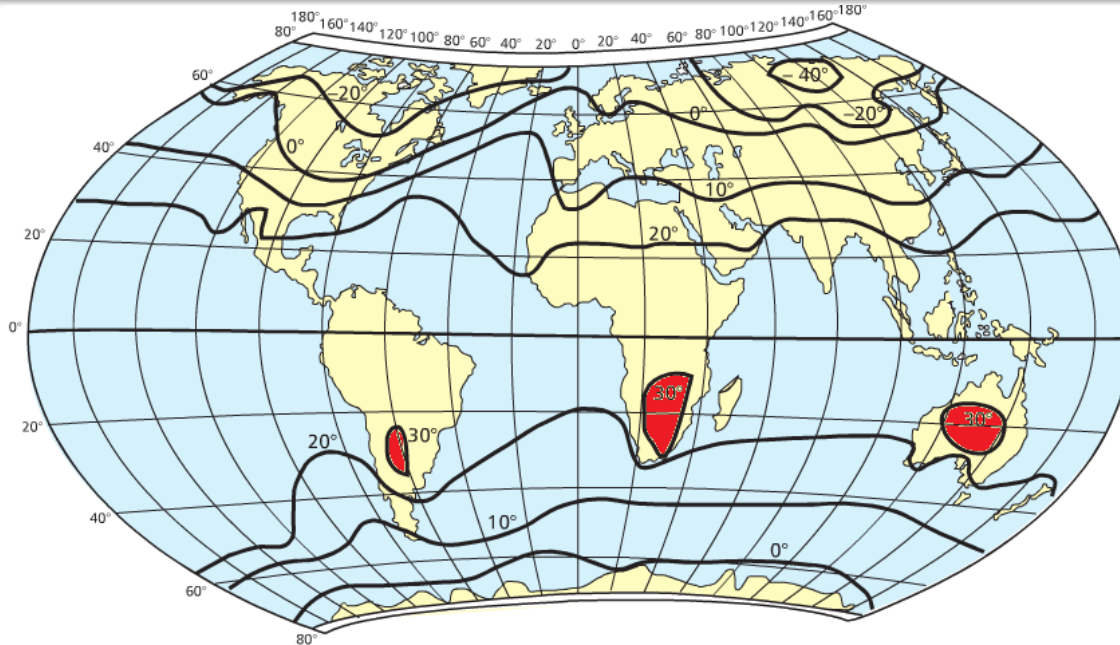

ETKİNLİK

Ocak Ayı Ortalama Sıcaklık Dağılışı

Ocak Ayı'nda en sıcak yerler nerelerdedir? Neden?

OĞLAK DÖNENCESİ'nin geçtiği karalar: G.Afrika, G.Amerika, Avustralya. G.Y.K 'de yaz yaşanmaktadır

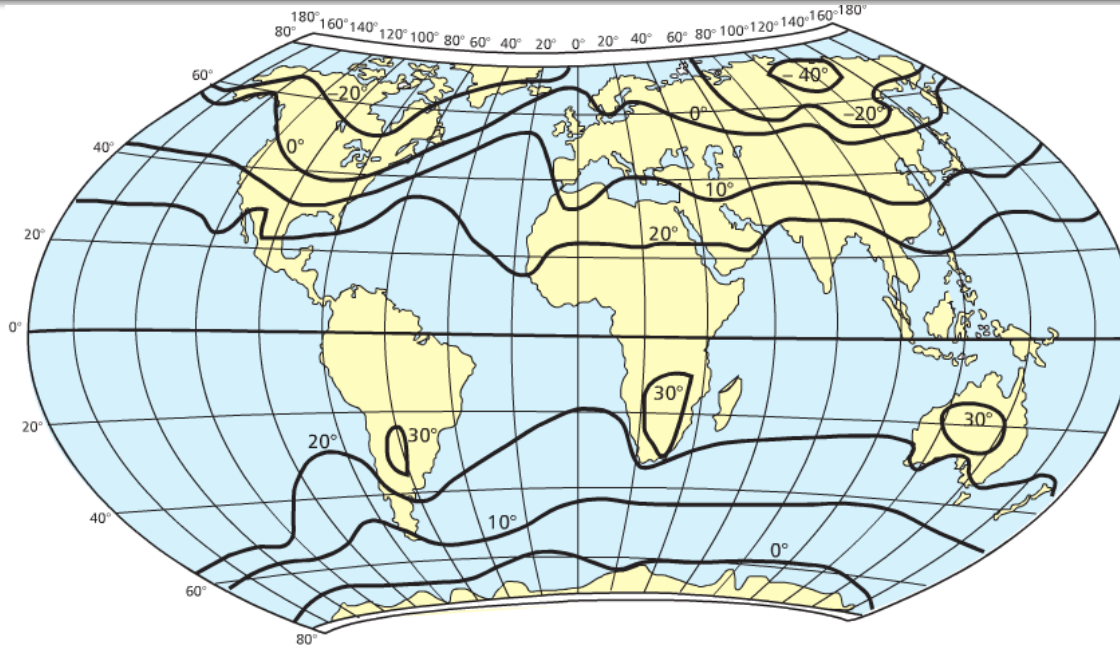

Ocak Ayı Ortalama Sıcaklık Dağılışı

İzotermlerin uzanırları nasıldır? Neden?

KYK' çok girintili-çıkıntılıdır. Kış mevsimini yaşayan KYK' de kara ve denizler arasındaki sıcaklık farkıdır

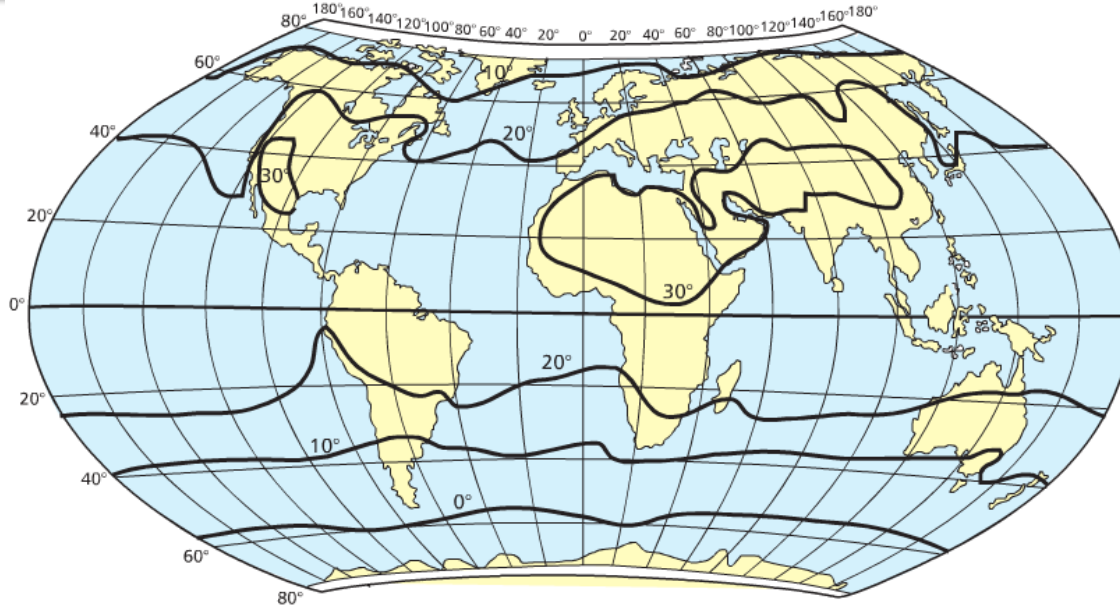

Temmuz Ayı
Ortalama Sıcaklık Dağılışı

Temmuz Ayı Ortalama Sıcaklık Dağılışı

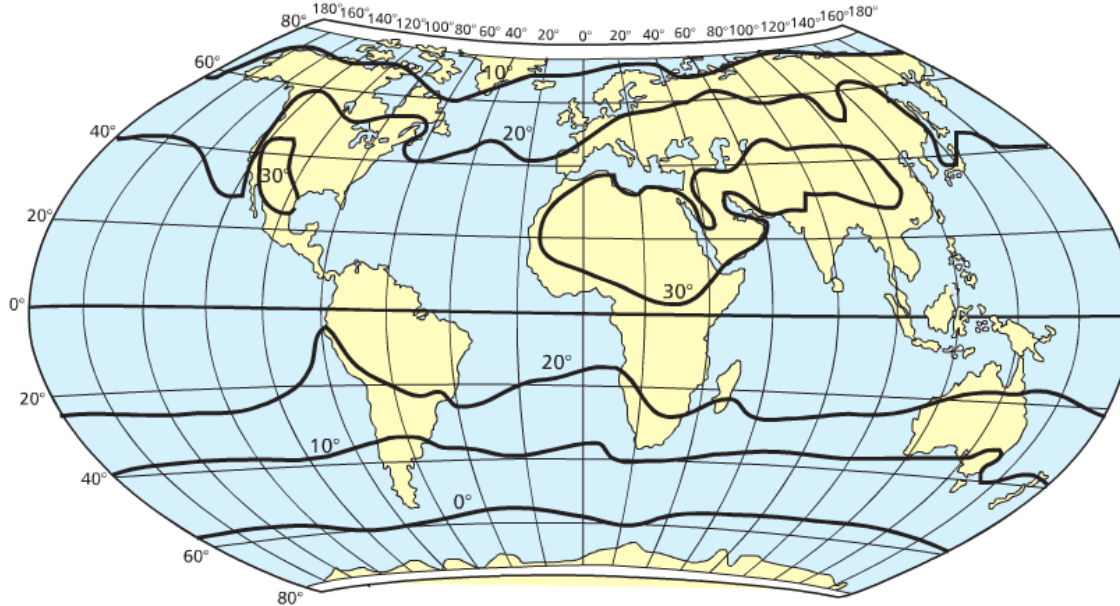
En yüksek sıcaklıklar yaz mevsimini yaşıyan KYK' de Yengeç Dönencesi çevresindeki kara içlerindedir:

Büyük Sahra, Arabistan, İran, Orta Asya, Meksika, Amerika'nın orta kesimleri, Arizona

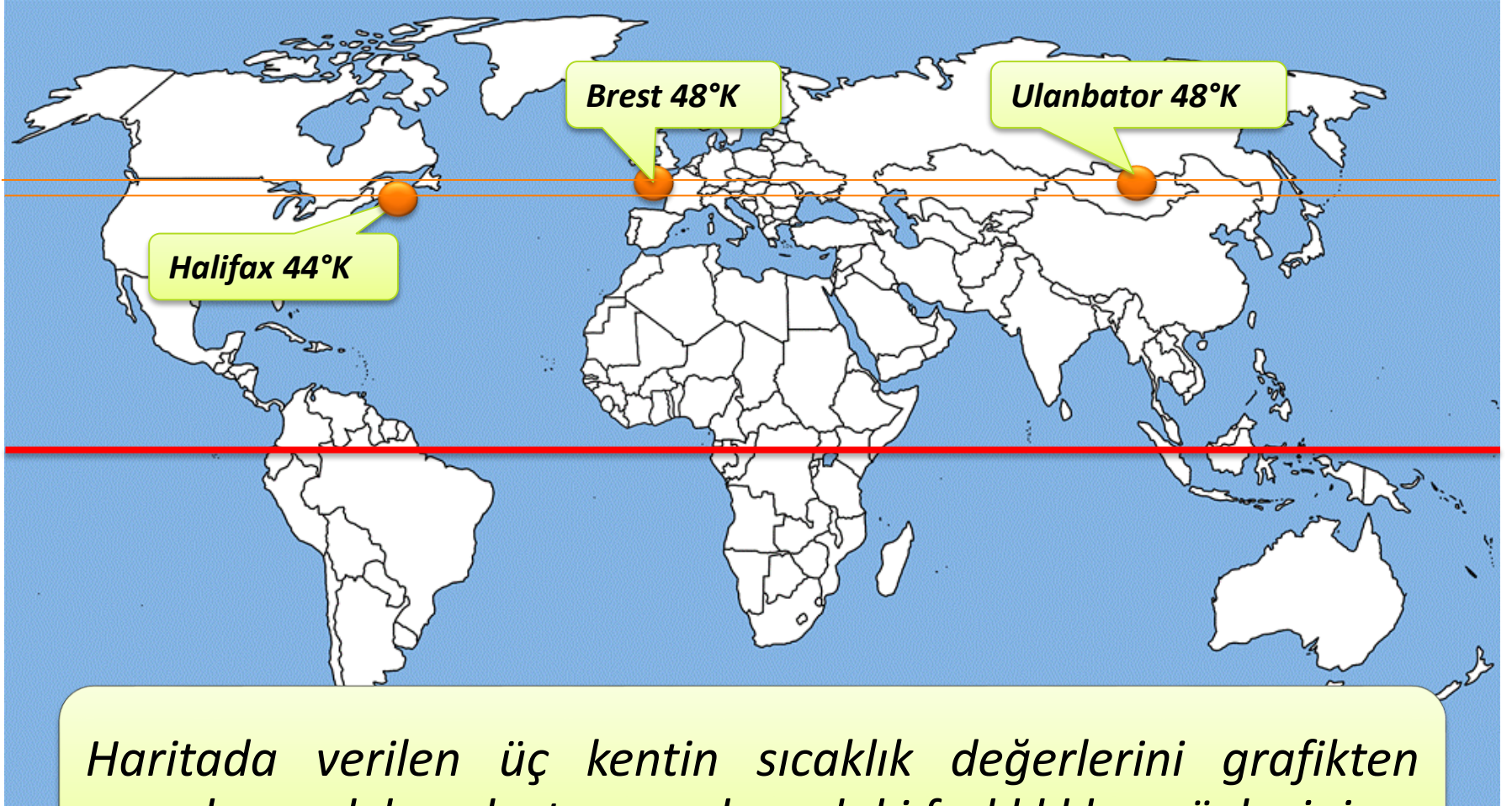
Temmuz Ayı Ortalama Sıcaklık Dağılışı

**Bu ayda Dünya'nın en soğuk yerleri Antarktika
Kıtası'ndadır.**

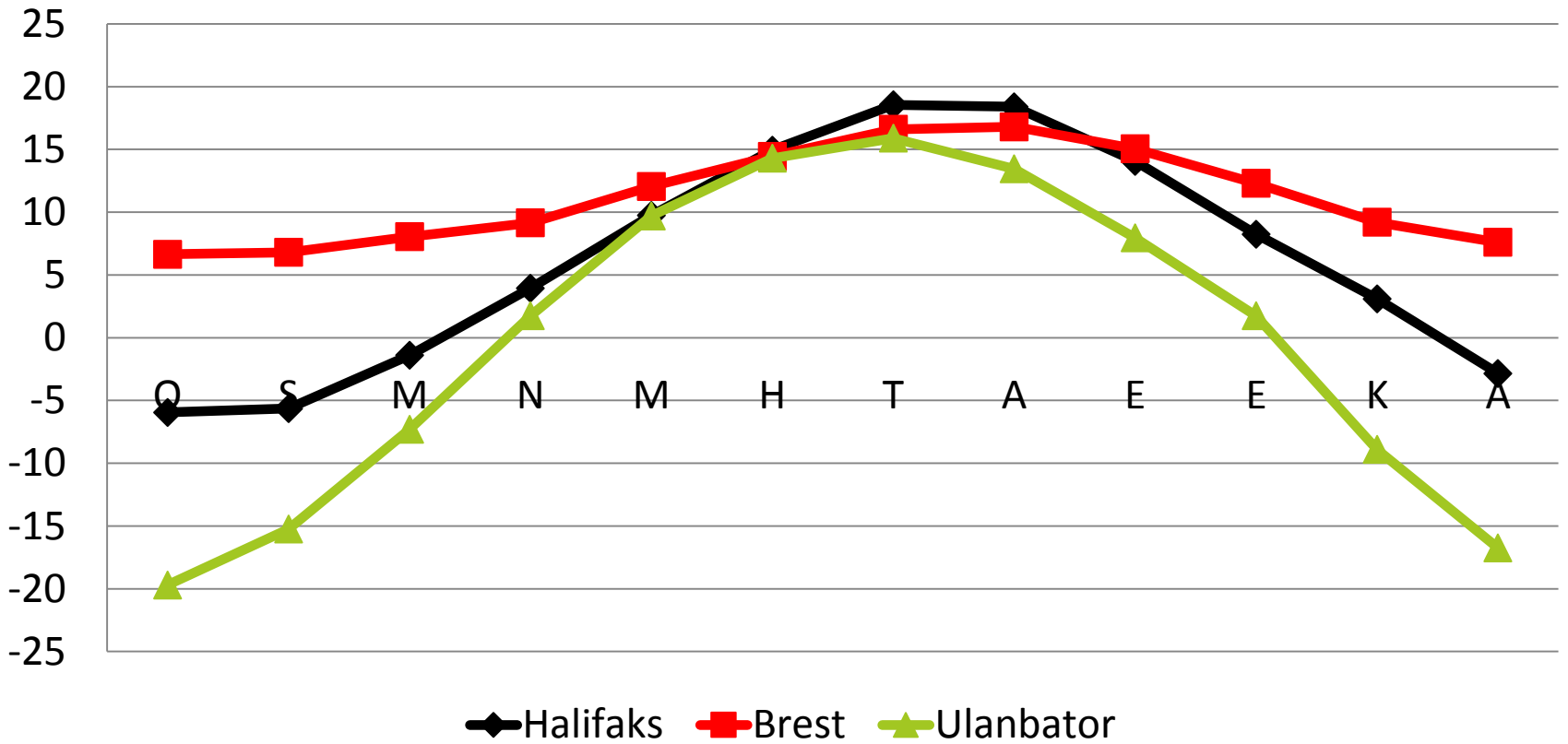

ETKİNLİK

Haritada verilen üç kentin sıcaklık değerlerini grafikten yararlanarak karşılaştırıp aralarındaki farklılıkları söyleyiniz

Bazı Merkezlerin Yıllık Ortalama Sıcaklık Değerleri

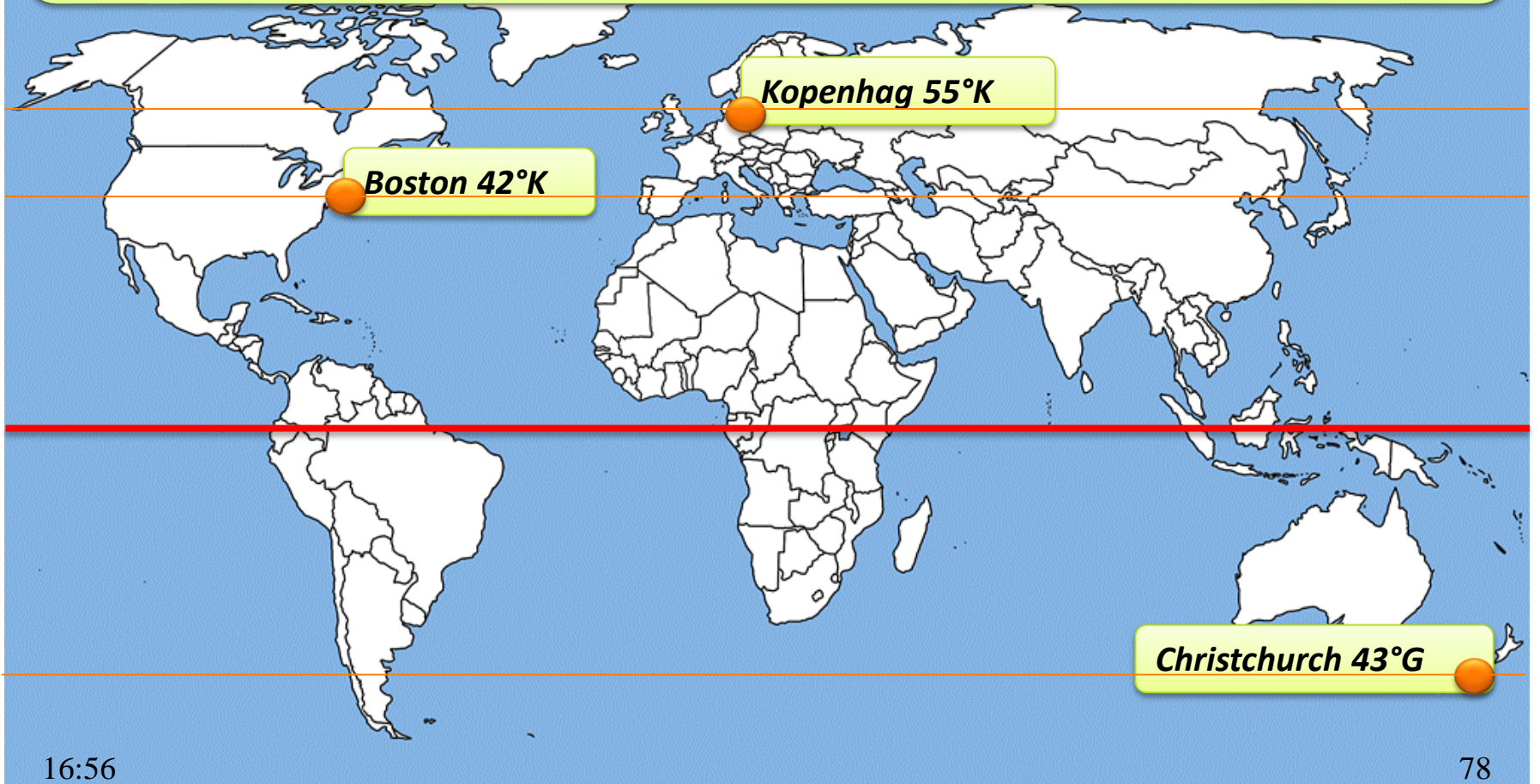

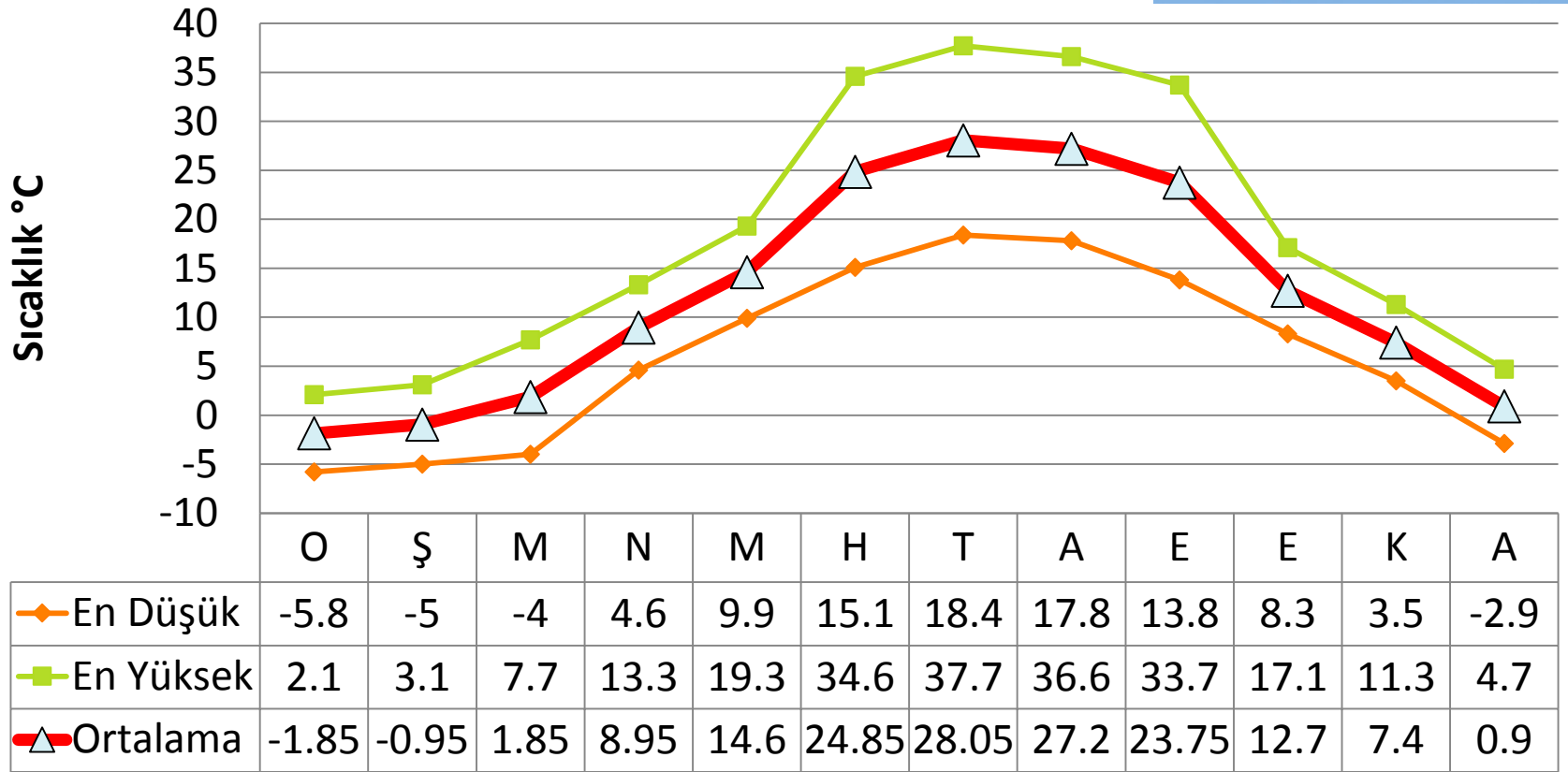
ETKİNLİK

Verilen kentlerin ortalama sıcaklıklarının hesaplanarak çizildiği grafikleri yorumlayalım

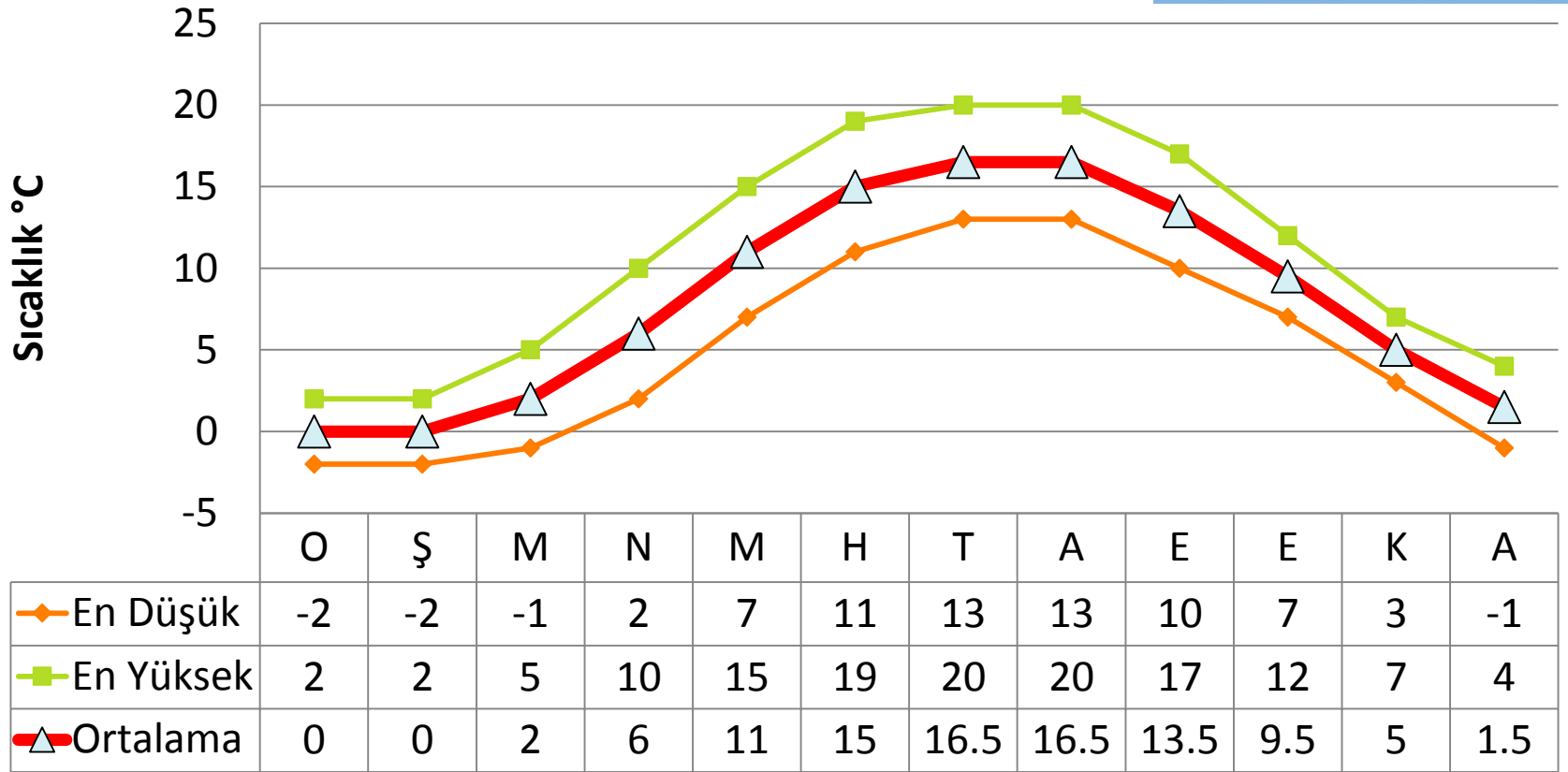
Boston 42°K (ABD)

Kopenhag 45°K (DANİMARKA)

Christchurch 43°G (YENİ ZELANDA)

